

κατάστημα, ἀνεγνώσθη ὁ ὀνομαστικὸς κατάλογος αὐτῶν· εὐρέ-
θησαν δὲ παρόντες μὲν 218, ἀπόντες δὲ 24.

Ἀκολούθως ἐκήρυξεν ὁ Πρόεδρος ἀρξαμένην τὴν συνεδρίαν,
καὶ ἀνεγνώσθησαν τὰ πρακτικὰ τῆς προλαβούσης συνεδριάσεως,
τὰ ὁποῖα γενόμενα παραδεκτὰ εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὑπεγράφησαν
παρά τε τοῦ Προέδρου, τῶν Ἀντιπροέδρων καὶ τῶν Γραμματέων.

Μετὰ ταῦτα ὁ Πρόεδρος παρετήρησεν, ὅτι ἀντικείμενον τῆς
σημερινῆς συνεδριάσεως εἶναι ἡ ἐξακολουθήσις τῆς συζητήσεως
τοῦ 70 ἄρθρου.

Ἐνταῦθα εἰς πληρεξούσιος πρῶτος ἔχων τὸν λόγον, εἶπε, χθὲς
ἦτον ὁπαδὸς καὶ ἐνθερμος προστάτης τοῦ συστήματος τῆς ὑπὸ
τοῦ λαοῦ ἐκλογῆς τῆς Γερουσίας, διότι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος μετέβη
ἀπὸ τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν Μοναρχίαν. Πλὴν ἀφοῦ ἡ κυρίαρχος
πλειοψηφία τῆς Συνελεύσεως δὲν ἠθέλησε ν' ἀκολουθήσῃ τοῦτο
τὸ σύστημα, ἀφοῦ ἐδέχθη τὴν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως γενομένην
ἐκλογὴν τῆς Γερουσίας, σεβόμενος τὴν τεθεῖσαν ἀρχὴν, θέλει
ἀκολουθήσῃ αὐστηρῶς ὅλας τὰς συνεπείας τῆς.

Ἐρρέθη χθὲς, καὶ εἶναι αὐτὸς σύμφωνος, ὅτι ἀναπόφευκτον
προσὸν τῆς παραδεχθείσης ἀρχῆς περὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς Γερουσίας
εἶναι τοῦλάχιστον ἡ ἰσοβιότης, διότι ἄλλως θέλει εἶναι ὡς σῶμα
εὐτελές, ταπεινόν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν δοῦλον· ἡ ἰσοβιότης μόνον
δύναται νὰ παρέξῃ πιθανότητά τινα ἀνεξαρτησίας.

Πρὸς τούτοις τὸ προκείμενον ἄρθρον, καθιεροῖ τὴν ἀρχὴν, ὅτι
πᾶς Γερουσιαστὴς διορίζεται κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργείου,
μὲ ταύτην αὐτὸς δὲν συμφωνεῖ, διότι χθὲς κατακόρως ἐπανε-
λήφθη, ὅτι μόνος ὁ Βασιλεὺς γνωρίζει τὴν ἱκανότητα καὶ τιμιό-
τητα· ἐκτὸς τούτου εἰς τὰ Συνταγματικὰ κράτη πᾶν Ὑπουργεῖον
ἀντιπροσωπεύει μερίδα τινὰ τοῦ ἔθνους, ἐπομένως ἂν δεχθῶμεν,
ὡς ἔχει τὸ ἄρθρον, τότε τὸ Ὑπουργεῖον θέλει προτείνει τοὺς
ἰδικούς του φίλους καὶ οἰκείους, διὰ νὰ καθέξωσι τὴν θέσιν τοῦ
Γερουσιαστοῦ, ὥστε ἡ Γερουσία δὲν θέλει ἀντιπροσωπεύει, εἰμὴ
ἐν κόμμα μόνον, καὶ ἂν ποτὲ γίνῃ ἀλλαγὴ Ὑπουργείου, τοῦτο
θέλει εὖρη σφοδρὰν ἀντιπολίτευσιν εἰς τὴν Γερουσίαν.

Πρὸς τούτοις, ἐπειδὴ ἡ Γερουσία θὰ ᾔναι γέννημα τοῦ Ὑπουρ-
γείου, θέλει εἶναι εἰς αἰωνίαν μετὰ τῆς Βουλῆς πάλιν, καὶ ἂν
ποτὲ συμβῇ δίκη Ὑπουργοῦ, οὗτος θέλει δικασθῇ ὑπὸ τῶν πλα-
σμάτων τοῦ Ὑπουργείου, ὑπὸ τῶν ἐντολοδόχων του, οὕτω πλα-
γίως καταργοῦμεν τὴν εὐθύνην τῶν Ὑπουργῶν.

Περὶ τῶν λοιπῶν ἀναγκαίων συνεπειῶν τῆς παραδεχθείσης
ἀρχῆς περὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς Γερουσίας ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, οἷον
περὶ τοῦ ἀπεριορίστου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Γερουσιαστῶν, τῆς ἀδράς

μισθοδοσίας, ἐπιφυλάττομαι ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ νὰ κάμω λόγον, συμφώνως μὲ τὴν τεθεῖσαν ἀρχήν.

Ἀνακεφαλαιῶν τὸν λόγον, ἐπρότεινε νὰ καθιερωθῇ ἡ ἰσοβιότης τοῦ Γερουσιαστοῦ καὶ ἡ ἐκλογή αὐτοῦ ν' ἀνατεῖθῃ εἰς τὸν Βασιλέα, ὑπευθύνου ὄντος μόνον τοῦ προσυπογράφοντος τὸ δίπλωμα κατὰ τὰς Συνταγματικὰς ἀρχὰς ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ.

Φρονεῖ, εἶπεν ἄλλος, ὅτι ἀποφασίσαντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς Γερουσίας τὴν σύστασιν, οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν δὲν εἶναι πεπεισμένοι, ὅτι τὰ ἀποφασισθέντα εἶναι ἀλάνθαστα. Ἐξηγούμενοι ἐκ τῶν παραδειγμάτων τῆς Εὐρώπης, ἐδέχθημεν σύστημα ὁμοιόμορφον· πλὴν ποῦ μὲν ἡ Γερουσία ὑπάρχει διαδοχικὴ, ποῦ δὲ ἰσόβιος, ποῦ δὲ περιοδική. Ἡμεῖς διὰ τῆς δοκιμασίας καὶ τῆς πείρας πρέπει νὰ λύσωμεν τὰς ἀμφιβολίας μας. Ἐντὸς τοῦ Συντάγματος δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ τι περιττὸν, διότι ἕνεκα τοῦ ἐνὸς περιττοῦ δύναται ὅλον τὸ Σύνταγμα νὰ κινδυνεύσῃ, καὶ ἡ ὑπαρξὶς αὐτοῦ νὰ καταστῇ προβληματικὴ.

Ἄς δεχθῶμεν τὴν διάρκειαν τῆς Γερουσίας ἐπὶ δεκαετίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἡ πείρα θέλει μᾶς διδάξῃ ποῖον ἐν γνώσει σύστημα πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμεν. Ἡ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Βασιλείας ἐτέθησαν διάφοροι θεσμοὶ, μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θέλουν ἀποβῇ ὠφέλιμοι εἰς τὸ ἔθνος, ἀλλ' ἐφάνη ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τὸ ἐναντίον· μετὰ δέκα ἔτη ἡ πείρα θέλει μᾶς διδάξῃ πολλὰ τὰ ὅποια τώρα ἀγνοοῦμεν. Ὅθεν ἡ μετὰ δέκα ἔτη ἀναθεώρησις τοῦ μέρους τούτου εἶναι ἀναγκαιοτάτη· ἀλλὰ πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν, ἃς ψηφισθῇ, παρὰ τῆς Συνελεύσεως, ἵνα γίνῃ ἡ ἀναθεώρησις κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ἀρθροῦ 45.

Βλέπει δυσκολίαν τινὰ, ἂν δὲν παραδεχθῶμεν τὸ κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργείου, καὶ διορισθῶν Γερουσιασταὶ, μὴ ἔχοντες τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, διότι τότε ποῖος θέλει εἶσθαι ὑπεύθυνος;

Ἀντιπαρατηρήθη ὑπ' ἄλλου, ὅτι μόνη ἡ ἰσοβιότης δύναται νὰ παρέξῃ ἀνεξαρτησίαν εἰς τὸν Γερουσιαστὴν, καὶ νὰ κάμῃ, ὥστε νὰ φροντίσῃ νὰ ἐναποταμιεύσῃ ἐν ἑαυτῷ γνώσεις, δι' ὧν νὰ καταστῇ ὠφέλιμος εἰς τὸ ἔθνος. Ἀπὸ τοιαύτας ἀρχὰς ὁρμῶνται καὶ οἱ νομοθέται καθιεροῦντες τὸ ἰσόβιον καὶ ἀμετακίνητον τῶν δικαστῶν. Ὅπου ὑπῆρξε, καὶ ὑπάρχει Γερουσία ἐκλεγομένη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως εἶναι καὶ ἰσόβιος· διότι οὕτως ὁ Γερουσιαστὴς καὶ ἀνεξαρτησίαν ἔχει καὶ γνώσεις, ἐπιμελεῖται νὰ προσκτῇ. παρ' ἡμῖν μάλιστα τοῦτο εἶναι ἀναγκαιοτάτον ἐπὶ τοῦ παρόντος. ὅτε ἐμβαίνοντες εἰς νέαν Συνταγματικὴν ὁδὸν, θέλομεν ἔχει χρεῖαν μεταρρυθμίσεως τῆς νομοθεσίας καὶ νέων νόμων.

Εἶναι σύμφωνος νὰ ἐξαλειφθῇ τὸ «κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργοῦ»

είουν, διότι ἄλλως ἡ Γερουσία γίνεται κομματική, καὶ ἡ πλειονοψηφία τοῦ Ὑπουργείου θέλει ἐπιβάλλεσθαι κατὰ τοῦτο εἰς τὸν Βασιλέα.

Ἄλλος προσέθηκην, ὅτι ἐν συνειδήσει λέγει, ὅτι χρηματίσας καὶ αὐτὸς μέλος εἰς δύο σώματα, διοριζόμενα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ὑπερασπιζόμενος τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους, ἡσθάνθη τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν σωμάτων ἐκείνων. Πλὴν σήμερον ἐπειδὴ πρώτην φορὰν γίνεται παραδεκτὴ εἰς τὴν ἑλλάδα ἡ Γερουσία, πρέπει νὰ σεβασθῶμεν τὴν κοινὴν γνώμην τοῦ ἔθνους, δὲν συμφέρει νὰ τὴν περιφρονήσωμεν. Τὰ ἔθνη ἀναπτύσσονται ταχέως, καὶ προσδεύουν, ὅταν νομοθετοῦν βαθμηδὸν καὶ κατὰ τάξιν· νομίζει λοιπὸν, εἶπε, τὸ τῆς δεκαετίας διάστημα κατὰλληλον, καὶ παραδέχεται τὴν γνώμην τοῦ εἰπόντος, ἵνα γίνῃ ἡ ἀναθεώρησις, κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ἀρθροῦ 45. δέχομαι, ἐπρόσθεσεν ἐπὶ τέλους τὴν ε'. παρατήρησιν τοῦ πληρεξουσίου Ὑδρας, τοῦ νὰ ἐξαλειφθῇ τὸ α κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργείου, ἀλλὰ προτείνω οὐ μόνον τοῦ ἐνὸς ὑπουργοῦ τὴν προσυπογραφὴν, ἀλλὰ τοῦ ὅλου ὑπουργείου, πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν.

Ὀλίγα ἔρχομαι εἶπεν ἄλλος, νὰ προσθέσω καὶ ἐγὼ εἰς ὅσα ἐρρέθησαν μέχρι τοῦδε περὶ τῆς Βασιλικῆς ἐκλογῆς τῆς Γερουσίας ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, καὶ περὶ τῆς διαρκείας αὐτῆς.

Παραδέχομαι τὴν γνώμην τοῦ προλαλήσαντος πληρεξουσίου τῆς Ὑδρας. τὸ νὰ ἐξαλειφθῇ τὸ α ἐπὶ προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. » Ἀλλ' εἰς τὴν Συνταγματικὴν Κυβέρνησιν ἢ εὐθύνῃ τοῦ Ὑπουργοῦ ἀπαιτεῖται εἰς πᾶσαν Βασιλικὴν πράξιν. Ἡ ὑπουργικὴ εὐθύνῃ, εἰς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, περιορίζεται εἰς τὴν ἀκριβοῇ διατήρησιν τῶν προσόντων. Διὰ τοῦτο γνωμοδοτῶ, ἀραιρουμένου τοῦ α ἐπὶ προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου » νὰ προστεθῇ ἐπὶ τέλους τοῦ 72 ἀρθρου μετὰ τὰ προσόντα τὸ, αὐτοπροσυγράφων τοὺς διορισμοὺς τοῦ Γερουσιαστοῦ Γραμματέως εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτῶν διατήρησιν τῶν ἀνωτέρω ὁρῶν. » Ἀλλὰ καὶ δι' ὅλου, ἂν λέγῃ, δὲν πειράζει, διότι ἄλλο ἀρθρον τοῦ Συντάγματος ἀναπληροῖ τὴν ἑλλειψιν ταύτην.

Ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς Γερουσίας καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλοι ἀγορεύσαντες σᾶς εἶπον, ὅτι ἡ ἐκλογὴ Βασιλέως, καὶ ἐκλογὴ ἰσόβιου εἶναι ἀχώριστα. Οἱ πληρεξούσιοι τῆς Ὑδρας οἱ συνηγορήσαντες ὑπὲρ τῆς λαοσυστάτου Γερουσίας σᾶς εἶπον εἰλικρινῶς, ὅτι ἂν παραδεχθῆτε ἐναντίον τῆς γνώμης τῶν τὴν Βασιλικὴν ἐκλογὴν, νὰ συμπαραδεχθῆτε καὶ τὴν ἰσοβιότητα· ἡ ἰσοβιότης δὲν εἶναι ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, διότι δι' αὐτοῦ

τοῦ ὅρου ἀποκχθίσταται ὁ Γερουσιαστὴς ἀνεξάρτητος τῆς Βασιλικῆς ἀρχῆς· δὲν ἐπαναλαμβάνω, ὅσα περὶ τούτου ἐρρέθησαν, ἀλλ' ἐρχομαι νὰ θεωρήσω τὸ ζήτημα ὑπ' ἄλλην νέαν ἔποψιν.

Ἄν παραδεχθῶμεν τὴν ἐκλογὴν ἐπὶ δεκαετίαν, ἀνάγκη πᾶσα τοῦ νὰ γένῃ σκέψις ἐπὶ τοῦ τέλους τῆς δεκαετίας περὶ τοῦ τί ποιητέον· πῶς θέλει λυθῇ τότε τὸ ζήτημα τοῦτο; καθὼς λύονται καὶ τὰ ἄλλα νομοθετικὰ ζητήματα, ὃ ἐστὶ διὰ τῆς συμπράξεως τῆς βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας καὶ τῆς Βασιλικῆς ἀρχῆς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἄτοπον ἡ Γερουσία, περὶ ἧς ἡ δίκη, νὰ ᾔῃναι δικάζουσα καὶ δικαζομένη; ἴσως τις εἴπει, ὅτι ἐξαίρεται τότε ἡ δικαζομένη Γερουσία, ὡς μὴ δυναμένη νὰ δικάσῃ αὐτὴ ἐαυτήν. Ἀλλὰ θέλοντες δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ν' ἀποφύγωμεν ἐν ἄτοπον, πίπτομεν εἰς ἄλλο ἄτοπον βαρύτερον, ἀφίνοντες τότε τὰ δύο ἀντίθετα στοιχεῖα νὰ δικάσωσι τὴν δίκην, ἐν ἐλλείψει τοῦ τρίτου· ἀνάγκη λοιπὸν καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ λόγου νὰ λύσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο τώρα, καὶ νὰ τὸ λύσωμεν ὀριστικῶς, παραδεχόμεναι τὴν ἰσότητά, καθὼς παρεδέχθημεν τὴν Βασιλικὴν ἐκλογὴν.

Ὁ σκοπὸς τῆς ἐπιτροπῆς, ἀντιπαρετήρησεν ἄλλος, ὀρισάσης τὴν Γερουσίαν ἐπὶ δεκαετίαν ἀμετακίνητον ἦτο νὰ δοκιμασθῶναι ὡφέλεια, ἢ τὰ ἀτοπήματα ταύτης.

Δὲν εἶναι σύμφωνος μὲ τὴν παρατήρησιν, τὴν ὑποίαν ἔκαμεν ὁ προλαλήσας, ὅτι μετὰ δεκαετίαν θέλομεν ἔχει δυσκολίας καὶ ταρχάς, διότι δὲν πρέπει ἀπὸ τοῦδε νὰ προδικάσωμεν τὸ ζήτημα τοῦτο ἢ πείρα θέλει μᾶς διδάξῃ, ἂν τὸ ξένον καὶ νέον τοῦτο διὰ τὴν Ἑλλάδα νομοθετικὸν σῶμα, ᾔῃναι ὡφέλημα, ἢ ἐλαβερόν.

Πάν διάτρημα ἀφορῶν διορισμὸν Γερουσιαστοῦ πρέπει νὰ προσυπογράφηται, διότι εἶναι πολλοὶ, οἵτινες θέλουν ἔχει τὰ προσόντα, ἀλλ' ὀλίγιστοι τούτων θέλουν διορισθῇ, διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν Γερουσιαστῶν εἶναι μικρὸς, καὶ τότε δύναται ἕκαστος νὰ φαντασθῇ, ποῖαι δυσαρέσκαι καὶ παράπονα θέλουν διευθύνεσθαι κατὰ τοῦ Βασιλέως, ἂν τὸ ὑπουργεῖον δὲν προσυπογράψῃ, καὶ δὲν ᾔῃναι περὶ τούτου ὑπεύθυνον.

Ἄλλος δὲ πληρεξούσιος, λαβὼν τὸν λόγον μετ' αὐτὸν, καὶ ἀντικρούων τοὺς λόγους του, παρετήρησεν, ὅτι καὶ ἡ Γερουσία, ὡς καὶ τὰ ἄλλα δύο νομοθετικὰ σώματα, ὁ Βασιλεὺς καὶ ἡ βουλὴ, ἀντιπροσωπεύουσιν ἐθνικὰ συμφέροντα. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον δὲν ἄρκει ἡ πείρα καὶ ἱκανότης, δὲν ἄρκει νὰ σύγκαιται ἐξ ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐπιστημοτήτων διακεκριμένων, ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ καὶ τελείαν ἀνεξαρτησίαν· διὰ τοῦτο αὐτὸ τὸ σῶμα δὲν πρέπει νὰ ἐπιρρεάζεται ἀπὸ φόβους καὶ ἐλ-

πίδας. Ταύτην δὲ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὸ ἀνεπιρρέαστον μὴν ἢ ἰσοβιότης ἐγγυᾶται. Τὸ βουλευτικὸν τοῦτο σῶμα, πλασμένον ὡς μέσον μεταξύ τῶν δύο ἄλλων ἐξουσιῶν διὰ νὰ προλαμβάνη τὰς ἐπιδρομὰς τῆς μιᾶς κατὰ τῆς ἄλλης, καὶ ἀναχετίζει αὐτὰς ἐντὸς τῶν Συνταγματικῶν ὁρίων των, πρέπει νὰ ᾔηται, ὅσον τὸ δυνατόν, μᾶλλον ἀνεξάρτητον διὰ τοῦτο ἢ Συνέλευσις παρεδέχθη τὸν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διορισμὸν τῆς Γερουσίας, διὰ ν' ἀποκρούσῃ ἀπ' αὐτὴν τοὺς φόβους τῆς δημοτικότητος, ἥτις ἤθελε περιορίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ Γερουσιαστοῦ, ἐὰν ἡ ἐκλογὴ ἀφίνετο εἰς τὸν λαόν· ἀλλ' ὅπως ἡσφαλίσθῃ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Γερουσίας ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, ἀπαιτεῖται ἐπίσης ν' ἀσφαλισθῇ αὕτη καὶ ἀπὸ τὸν Βασιλέα. Δὲν συμφερίζομαι τὴν ιδέαν πληρεξουσίου τινὸς, εἰπόντος χθὲς, ὅτι σῶμα διοριζόμενον καὶ μισθοδοτούμενον ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν εἶναι δοῦλον σῶμα αὐτῆς· μόνη ἡ ιδέα αὕτη πρέπει νὰ μᾶς ἀναγκάσῃ νὰ δεχθῶμεν τὴν ἰσοβιότητα ὡς τὸ μόνον μέσον, δι' οὗ δυνάμεθα νὰ καταστήσωμεν τὴν Γερουσίαν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὸν Βασιλέα. Καὶ οἱ δικασταὶ διορίζονται καὶ μισθοδοτοῦνται ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ διὰ μόνης τῆς ἰσοβιότητος διατηροῦσι τὴν ἀνεξαρτησίαν των.

Ἐὰν ἡ Συνέλευσις παραδεχθῇ τὸ σύστημα τῆς δεκαετίας τοῦ σχεδίου, τότε τὸ σῶμα τοῦτο μετ' ὀλίγον θέλει εὐρεθῇ εἰς τὴν πλέον δυσάρεστον θέσιν, ὥστε νὰ χάσῃ τὸν προορισμὸν του, ἀμφιβάλλον περὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ ἀμφιταλαντευόμενον μεταξύ λαοῦ καὶ Βασιλέως θέλει στρέφει ἄλλοτε πρὸς τὸν ἕνα, καὶ ἄλλοτε πρὸς τὸν ἄλλον, καὶ οὕτω δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος τῆς θέσεώς του, καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸν του, ἡ Γερουσία τότε θὰ ὑποπέσῃ εἰς τὰς αὐτὰς αἰτιώσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τὸ ὅποιον διὰ τὴν ἀβεβαιότητα τῆς θέσεως καὶ τὴν προσωρινότητα δὲν ἔδύνατο ν' ἀναδεχθῇ αὐθόπαρκτον καὶ ἀνεξάρτητον. Ἡ προσωρινότης αὕτη καὶ τὸ ἀβέβαιον συνδέεται μὲ τὸ σύστημα τῆς δεκαετίας τοῦ ἄρθρου. Ἡ προσωρινότης καὶ τὸ ἀβέβαιον εἶναι ἐπικίνδυνος θέσις διὰ τὰ Συντάγματα· εἶναι ἤδη καιρὸς νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὰς ἀβεβαιότητας, καὶ ν' ἀσφαλίσωμεν τὴν τύχην καὶ τὸ μέλλον μας.

Προτείνουν τὴν δεκαετιαν ὡς σύστημα δοκιμασίας. Ὑπάρχει διαφορὰ μεταξύ νόμου θεμελιώδους καὶ τῶν ἀφοριόντων προσωρινὰ συμφέροντα. Οἱ θεμελιώδεις νόμοι στρίζονται κυρίως εἰς τὴν ἰσορίαν, καὶ εὐκόλως δυνάμεθα νὰ συζητήσωμεν τὴν δοκιμασίαν των εἰς τὴν ἰσορίαν ἄλλων ἐθνῶν, ὅπου ὑπῆρξαν, ἢ ὑπάρχουσι. Θέλομεν δὲ εὔρει, ὅτι εἰς ὅλα τὰ ἔθνη οἱ Γερουσιασταὶ διοριζόμενοι ἀπὸ τὸν Βασιλέα, εἶναι ἰσόβιοι· οἱ ἀποφασίζοντες τὴν τύχην τῶν ἐθνῶν νόμοι

εἶναι ἐκ πείρας γνωστοί, ὅπου ἐγεννήθησαν, καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη δοκιμασίας. Εἰς ταῦτα ἡ ἀπόπειρα ἀποβαίνει εἰς τὸ ἐναντίον, καταστρέφει τὸ πᾶν, καὶ φέρει τὰ ἔθνη εἰς θέσιν, ὅχι πλέον, ἵνα σκεφθῶσι περὶ τῆς διορθώσεως αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα προλάβωσι προφανῇ καταστροφὴν.

Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον ἀντικείμενον τοῦ ἄρθρου, τὸ α κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου » ἐὰν μείνῃ εἰς τὸ ἄρθρον θέλομεν καταστρέψει τὴν χθесинὴν ἀπόφασιν τῆς Συνελεύσεως, ὅτι ὁ Γερουσιαστὴς ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Πυλλὰ δὲ εὐφυῶς παρετήρησεν εἰς τῶν προαγορευσάντων, ὅτι ἡ ἔκφρασις αὕτη περιέχει ὑποκεκρυμμένην τινὰ ὑποχρέωσιν τοῦ Βασιλέως, ὁσάκις τὸ Ὑπουργεῖον προτείνει· διὰ τοῦτο ἐπρότεινε ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὸ ἄρθρον.

Τὴν δεκαετίαν, εἶπεν ἄλλος πληρεξούσιος, παρεδέχθη καὶ ἡ ἐπιτροπὴ, ἥτις ἐσύγκειτο ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς τῆς Συνελεύσεως· μετὰ δὲ τὴν δεκαετὴ δοκιμασίαν, τὸ ἔθνος, ὠφελούμενον ἀπὸ τὴν πείραν θέλει εἶσθαι εἰς κατάστασιν νὰ κρίνῃ ὀρθῶς, καὶ ἐκλέξῃ τὸ καταλληλότερον σύστημα. Ἐὰν ὁμως παραδεχθῇ ἡ Συνέλευσις ἤδη τὴν ἰσοβιότητά τῶν Γερουσιαστῶν, τότε ἐὰν τὸ παραδεχθὲν χθές σύστημα τοῦ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διορισμοῦ ἀναφανῇ ἐσφαλμένον καὶ ἐπιβλαβές, τὸ κακὸν θέλει εἶσθαι ἀδιόρθωτον διὰ πάντα. Παραδεχόμενος λοιπὸν τὸ σύστημα τῆς δεκαετοῦς δοκιμασίας τοῦ σχεδίου, ἐπρότεινεν, ὁ ἀριθμὸς τῶν Γερουσιαστῶν νὰ ᾔῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος μόνον εἴκοσι πέντε, ἐξ ὧν τοὺς εἴκοσι νὰ ὑποχρεῶται ὁ Βασιλεὺς νὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τοὺς δέκα νομοὺς ἀνὰ δύο ἀπὸ ἑκάστον νομὸν, τοὺς δὲ πέντε νὰ διορίζῃ κατ' ἰδίαν ἐκλογὴν ἀφ' ὁποιονδήποτε μέρος, ὅταν νομίσῃ μετὰ ταῦτα ἀναγκαῖον. Ἐπειδὴ τὸ ἔθνος μας εἶπεν, εἶναι πτωχὸν νὰ μισθοδοτῶνται οἱ Γερουσιασταί, ἐνόσω μόνον ἐξακολουθῇ ἡ Βουλευτικὴ Σύνοδος. Παρέδωσε δὲ εἰς τὸν Πρόεδρον ἑγγράφον τροπολογίαν, σύμφωνον μὲ τὰ ἀνωτέρω.

Ἄλλος δὲ πληρεξούσιος ὑπὲρ τῆς ἰσοβιότητος τῶν Γερουσιαστῶν φρονῶν, ἤκουσα, εἶπεν, ἀμφιβολίας εἰς τὸ περὶ διορισμοῦ τῆς Γερουσίας ἀποφασισθὲν χθές ζήτημα. Χθές ἤμην ὑπὲρ τῆς ἐκλεκτικῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ Γερουσίας, καὶ τὴν γνώμην μου ταύτην ἀρχοῦντως ἀνέπτυξα· ἀφοῦ ὁμως ἡ Συνέλευσις παρεδέχθη χθές ὀριστικῶς τὸν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διορισμὸν τῆς Γερουσίας, ὀφείλω νὰ ὑπακούσω εἰς τὴν πλειονοψηφίαν, καὶ νὰ σεβασθῶ τὰ παρ' αὐτῆς ἀποφασισθέντα· παραδεχθέντες ἤδη τὴν Γερουσίαν, διοριζομένην ἀπὸ τὸν Βασιλέα, τὸ καταστρεπτικώτερον μέσον αὐτῆς εἶναι τὸ ν' ἀφίσωμεν ἀμφίβολον καὶ πρόσκαιρον τὴν

τύχην της. Ναί, λέγω, τὸ καταστρεπτικώτερον, διότι οἱ θεμελιώδεις θεσμοί, τὰ Συντάγματα, τότε ἔχουσι κῦρος καὶ ἰσχὺν εἰς τὸν κόσμον, ὅταν παρουσιάζωνται ὡς ἀλάνθαστα, ὡς προϊόντα θείας ἐμπνεύσεως καὶ πεποιθήσεως τελείας· εἶναι βέβαιον, ὅτι τὰ ἀνθρώπινα ἔργα εἶναι πάντοτε ἀτελῆ, ἀλλὰ τὴν ἀτέλειαν ταύτην οἱ σοφοὶ νομοθέται καλύπτουσι μὲ μυστηριώδη πέπλον· ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι οἱ θεμελιώδεις θεσμοὶ πάντοτε σχεδὸν ἐπαρουσιάσθησαν ὡς θεόπεμπτοι. Τούτους καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ μιμηθῶμεν καὶ νὰ παρουσιάσωμεν τὰ ἔργα ἡμῶν εἰς τὸν λαὸν ἐκ πλήρους πεποιθήσεως, διότι ἄλλως ἂν ἐν μέρος μόνον αὐτοῦ περιέχῃ ἀμφιβολίαν, ὅλον τὸ ἔργον τοῦ Συντάγματος θέλει θεωρηθῇ ὡς τοιοῦτον· ἔπειτα δὲν πρέπει ὀλιγωροῦντες τὴν εὐνοϊκωτάτην ταύτην περίστασιν ν' ἀναβάλλωμεν τὰ ἐθνικὰ ταῦτα ἔργα εἰς ἄλλην ἐποχὴν. Ποτὲ πλέον δὲν θέλει παρουσιασθῇ εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ὁμοία ἐποχὴ μὲ αὐτήν, τὴν ὑποίαν ἔφερε τὸ θεῖον δῶρημα τῆς γ'. Σεπτεμβρίου. Σήμερον πρόσωπον πρὸς πρόσωπον συναλαττόμεθα μετὰ τοῦ Βασιλέως· εἶναι λοιπὸν δυνατόν χωρὶς νὰ μετανοήσωμεν πικρῶς νὰ ἀναβάλλωμεν εἰς ἄλλον καιρὸν τὰ καταστατικὰ νομοθετήματα; ἃς φύγωμεν τὴν πλάνην ταύτην, καὶ ἃς λάβωμεν πλήρη τὰ ὠφελήματα τῆς παρούσης ἐποχῆς. Τὸ ἐπ' ἐμὲ φρονῶ καὶ ἐπιμένω εἰς τὴν ἰσοβιότητα τοῦ Γερουσιαστοῦ, διότι αὕτη εἶναι λογικὴ καὶ συνεπὲς μὲ τὴν ἀρχήν, τὴν ὁποίαν χθὲς παρεδέχθη ἡ πλειονοψηφία τῆς Συνελεύσεως.

Ἄλλος δὲ πάλιν κατὰ τῆς ἰσοβιότητος τῶν Γερουσιαστῶν φρονῶν, παρετήρησεν, ὅτι εὐτυχῶς ἤδη ἡ Συνέλευσις ἐρθασεν εἰς τὸ τρίτον μέρος τοῦ περὶ δύο Βουλῶν σπουδαίου ζητήματος, καὶ πρόκειται ἤδη νὰ ἀποφασίσῃ, ἐάν ἡ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διοριζομένη Γερουσία πρέπει νὰ ᾖ ἰσόβιος, ἢ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν τὸ εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Συντάγματος περιεχόμενον σύστημα δοκιμασίας τῶν δέκα ἐτῶν. Παραδεχθέντες χθὲς, εἶπε, τὴν σωτήριον διὰ τὸ ἔθνος ἀρχήν, ὅτι ἡ Γερουσία διορίζεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, πρέπει μὲ πολλὴν προσοχήν καὶ ὁρόνησιν νὰ ἐξετάσωμεν σήμερον τὰς προτεινομένας ὡς συνεπείας τῆς ἀρχῆς ταύτης, καὶ νὰ μὴ παραδεχθῶμεν αὐτήν ἐν τῷ ἅμα καὶ εἰς τὴν στιγμὴν καθ' ὅλας τῆς τὰς συνεπείας. Τοιαῦτα πηδήματα εἰς τὰ ἔθνη πολλάκις εἶναι ὠφέλιμα, ἀλλὰ πολλάκις καθίστανται θανάσιμα. Προτείνουν εἰς τὴν Συνέλευσιν νὰ παραδεχθῇ τὴν ἰσοβιότητα τῶν Γερουσιαστῶν, ὡς ἀναπόσπαστον συνέπειαν τῆς παραδεχθείσης χθὲς ἀρχῆς. Ἀλλ' ἐάν ἡ ἰσοβιότης ᾖ ἀναπόσπαστος συνέπεια τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ Βασιλεὺς διορίζει τὴν Γερουσίαν, ἔπεται ὅτι ὅπου ἡ Γερουσία ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ νὰ μὴν ᾖ ἰσόβιος. Ἐν

τούτοις εἰς τὴν ἱστορίαν ἀπαντῶμεν τὴν Γερουσίαν τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τὴν τῶν Ἰννετῶν ἰσοβίους, καὶ τοὶ παρὰ τοῦ λαοῦ ἐκλεγόμενας· ἄρα ἡ ἰσοβιότης δὲν εἶναι ἀφεύκτως συνέπεια τῆς τεθείσης ἀρχῆς. Ἡ Γερουσία, λέγουν, ἔχει συντηρητικὰ καθήκοντα κυρίως, καὶ ὅταν δὲν ᾔναι διὰ τῆς ἰσοβιότητος ἀνεξάρτητος, τότε δὲν δύναται νὰ ἐκπληροῖ τὰ συντηρητικὰ αὐτὰ καθήκοντα. Ἀλλ' ὅχι, μόνη εἰς τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Γερουσιαστοῦ δὲν εἶναι ἡ ἰσοβιότης· αὕτη εἶναι τὸ ἀσφαλὲς μέσον πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἀνεξαρτησίας ὅπου ὑπάρχει, δὲν δίδει ὅμως τὴν ἀνεξαρτησίαν, ὅπου δὲν ὑπάρχει· ἡ ἰσοβιότης ὀφελεῖ, ὅταν στηρίζεται ἐπὶ εὐγενείας, ἐπὶ κτηματικῆς περιουσίας μεγάλης, διότι ἐκεῖ ὑπάρχει ἀνεξαρτησία, ἀσφαλιζομένη ὅμως καὶ βοηθουμένη ἀπὸ τὴν ἰσοβιότητα. Μόνη ἡ ἰσοβιότης μὲ μικρὰν τινα χρηματικὴν ἀντιμισθίαν δὲν ἐξασφαλίζει τὸ μέλλον τοῦ Γερουσιαστοῦ, ὅστις λαμβάνων πέντε χιλιάδας δραχμὰς κατ' ἔτος πρὸς ἐξοικονόμωσιν τῶν ἀναγκῶν του, θέλει κατασταθῇ μετὰ τὸν διορισμὸν του μὲ περισσοτέρας χρεῖας.

Ἀλλ' ἡ Γερουσία δὲν εἶναι μόνον σῶμα συντηρητικὸν ἔχει καὶ καθήκοντα νομοθετικὰ νὰ ἐκπληρώσῃ, καὶ πρὸς τοῦτο ἔχει ἀνάγκην ἰκανότητος καὶ γνώσεων, πῶς θέλομεν συμβιβάσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ἰκανότητος μὲ τὴν τῆς ἰσοβιότητος, ἐνῶ εἰς τὴν φῶσιν τῆς ἰσοβιότητος ἐνυπάρχει ἡ ἀμέλεια καὶ ἀδράνεια; ὁ ἰσόβιος Γερουσιαστὴς δὲν ἔχει, οὔτε κέντρον φιλοτιμίας, οὔτε τὴν ἀνάγκην νὰ τελειοποιῇται, ἀλλὰ ῥέπει μᾶλλον εἰς τὴν ἀπάυσιν· πρὸς δὲ τούτοις ἡ Γερουσία διορίζεται, τόσον ὀλιγάριθμος εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ Κυβέρνησις ἔχει τὸ μέγιστον πλεονέκτημα τοῦ παρελθόντος, τοὺς ἀνδρας τοῦ ἀγῶνος, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ θέσις τοῦ Γερουσιαστοῦ ἀπαιτεῖται νὰ δοθῇ καὶ ὡς ἀμοιβὴ τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ἐκδουλεύσεων των, ἀλλὰ τὸ γῆρας καὶ τόσον εἶδος παθημάτων τοῦ ἀγῶνος ἐξασθενεῖ καὶ τὰς ἠθικὰς καὶ διανοητικὰς δυνάμεις· ἐντεῦθεν προοδεύοντος τοῦ χρόνου ἀναγεννᾶται ἐντὸς τῆς Γερουσίας ἡ ἀνικανότης. Τὸ κακὸν δὲν θὰ ᾔτον μέγα, εἴαν τὸ σῶμα τοῦτο ᾔτον πολυπληθέστερον. Τότε τὸ θέλει μᾶς χρησιμεύσει ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰκοσιεπτὰ τοιούτων Γερουσιαστῶν ἰσοβίων; Ἐνῶ ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὸ νέον στάδιον, τὸ ὅποιον τὸ ἔθνος ἐαδίζει, θέλουν ἀναπτυχθῇ διάφοροι ἰκανότητες, αἵτινες ὅμως διὰ τοῦ συστήματος τῆς ἰσοβιότητος θέλουν ἀποκλειεσθαι ἀπὸ τὴν Γερουσίαν, καὶ τοιουτοτρόπως τὸ ἔθνος καὶ ἡ Κυβέρνησις θὰ ζημιουῖται, στερουμένη τῶν ἀναγκαίων γνώσεων.

Ἐἰς τῶν προλαλησάντων ἀνέφερεν ὡς ἐν τῶν ἀτοπημάτων

τοῦ συστήματος τῆς ἀναθεώρησως τοῦ περὶ Γερουσίας μέρους τοῦ σχεδίου καὶ τὸ ὅτι κατὰ τὴν ἀναθεώρησιν, εἴαν λάβῃ μέρος καὶ ἡ Γερουσία, αὕτη θὰ ᾔῃναι δικαζομένη, καὶ δικάζουσα, εἴαν δὲ δὲν λάβῃ μέρος, τότε εἶναι ἄφευκτος ὁ ἀπορρόφηθῇ ἀπὸ τὴν Βουλὴν. Τὸ δεύτερον τοῦτο συμπέρασμα δὲν παραδέχομαι, διότι εἰς τὸ διάστημα τοῦτο τῆς δοκιμασίας τὸ ἔθνος θέλει ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν πείραν, ὁδηγούμενον εἰς τὴν παραδοχὴν τοῦ καλητέρου συστήματος. Σήμερον, συνηγμένου εἰς ἓν τοῦ ἔθνους, καὶ κατὰ πρῶτον ἤδη ψηφίζοντος τὸ περὶ Γερουσίας ζήτημα, δὲν ἀπεκόψαμεν οὐδὲν δικαίωμα τῆς Γερουσίας χαριζόμενοι εἰς τὴν Βουλὴν, ἀλλ' ἀνεγνωρίσαμεν τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ τῆς Γερουσίας εἰς τὸν Βασιλέα, πολὺ περισσότερον ὁ κίνδυνος οὗτος δὲν ὑπάρχει μετὰ δέκα ἐτῶν πείραν, ἀφοῦ μάλιστα τότε τὸ Σύνταγμα θέλει εἶσθαι ἐν ἐνεργείᾳ καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ παραβῇ τοὺς ὅρους αὐτοῦ. Εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ μέρους τούτου ἐν γένει δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς κινδυνος αὕτη, ἐπιφυλαττομένου ἀπὸ τοῦδε τοῦ Συντάγματος, θέλει γίνῃ μετὰ τὸν ἀσφαλέστερον τρόπον ἔχομεν πρὸς τοῦτο παράδειγμα τὴν Γαλλίαν, ὅπου εἰς τὰ 1830 κατὰ τὴν ὁρμὴν τοῦ δημοκρατικοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐσυζητήθη μὲν ὅλην τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀρμονίαν τὸ περὶ διαδοχῆς τῶν Γερουσιαστῶν ζήτημα, καὶ ἐλύθη πολὺ δικαίως.

Χθὲς πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Βασιλέως λέγουν, ἐκαθιέρωσαν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν διορισμὸν τῶν Γερουσιαστῶν, σήμερον δὲ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ προτείνουν τὴν ἰσοβιότητα διὰ νὰ μὴν ἐπιρρέαζῃ τὴν Γερουσίαν ὁ Βασιλεὺς. Ταῦτα φαίνονται ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τοῦ θήματος, ἀλλὰ εἰς τὰ πράγματα δὲν ἐπαληθεύουν. Καταφέρονται καθ' ἑκάστην κατὰ τοῦ δημοκρατικοῦ στοιχείου, ὑποπτευόμενοι συγκρούσεις κατὰ τοῦ μοναρχικοῦ, καὶ διὰ νὰ προλάβωσι τοὺς ἐκ τούτων ἐμφυλίους σπαραγμοὺς ἐπινοοῦν φραγμοὺς διαφόρους εἰς τὰς ὁρμὰς τοῦ δημοκρατικοῦ· οἱ φόβοι οὗτοι εἶναι μάταιοι. Τὸ δημοκρατικὸν στοιχεῖον ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι ἐπίφοβον, διὰ τὴν τακτικὴν πρόοδον εἶναι ἄφευκτον τὸ μοναρχικόν, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς ματαίαν ὑπερβολὰς. Ἐξετάζων τις αὐτὴν τὴν παρούσαν Συνέλευσιν εὐρίσκει αὐτὴν ἀρκετὰ συντηρητικὴν, καὶ προθεμένην νὰ συνδέσῃ φρονίμως τὴν ἐλευθερίαν μετὰ τὴν τάξιν. Δὲν φοβοῦμαι ποσῶς νὰ πάθῃ ἡ Γερουσία ἀπὸ τὸ δημοκρατικὸν στοιχεῖον, ὅσον φοβοῦμαι νὰ πάθῃ ἀπὸ τὸ μοναρχικόν. Διὰ τοῦτο, εἶπα, ὅτι δὲν πρέπει διὰ μιᾶς νὰ κάμωμεν πηδῆματα τόσον μεγάλα, ἀλλὰ νὰ προβῶμεν εἰς τὰς μεταβολὰς ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ὁδηγὸν λαμβάνοντες τὴν πείραν, ἄλλως ἐκθέττομεν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς,

κατὰ τὸν θρόνον. Τοιοῦτόν τι φοβοῦμαι, ἐὰν ἀμέσως παραδεχθῶμεν τὸ ἰσόδιον τῆς Γερουσίας.

Εἶπον, ὅτι πρέπει ν' ἀφίσωμεν πλέον τὰς προσωρινότητας καὶ νὰ θεμελιώσωμεν διὰ παντός τοὺς θεμελιώδεις νόμους· ἀλλὰ τί ἄλλο εἶναι ἴδιον ἔθνους γενναίου καὶ φρονίμου, εἰμὴ σειρὰ πείρας; Τί ἄλλο εἶναι τὸ Σύνταγμα τοῦ παραδειγματικοῦ ἔθνους τῶν Ἀγγλῶν, εἰμὴ συχναὶ προσθήκαι, ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεως, τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς πείρας τῶν χρόνων;

Τὴν ἰσοδιότητα μετεχειρίσθησαν ἄλλοι· ἢ ὡς μέσον θεραπευτικόν, προϋπάρχοντος κοινωνικοῦ κακοῦ, ἢ ὡς κοινὸν καλόν. Δὲν παραδέχομαι δογματικῶς ὅτι ὅπου ὑπάρχει ἀριστοκρατία, ἢ πλουτοκρατία, ἢ εὐγένεια ἢ ἀριστοκρατία εἶναι δυστύχημα. ἔχει αὕτη καὶ τὰ κακὰ καὶ τὰ καλὰ τῆς· διὰ τοῦτο βλέπομεν ὅτι ἄλλοι μετεχειρίσθησαν τὴν ἰσοδιότητα ὡς συντηρητικὸν μέσον, καὶ ἄλλαχοῦ ὡς ἀνάγκην. Εἰς τὴν Γαλλίαν εἶχον τὴν διαδοχὴν, καὶ μετέβαλον αὐτὴν εἰς ἰσοδιότητα, ἀναγκασθέντες ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς κοινωνικῆς τοῦ ἔθνους καταστάσεως, ἄλλοι δὲ παρεδέχθησαν τὴν ἰσοδιότητα καὶ μετ' αὐτὴν τὴν διαδοχὴν. Δὲν ἀποδοκιμάζω τὰς μεταβολὰς ταύτας, ἀλλὰ τὰς παραδέχομαι διὰ τῆς πείρας. Ἐὰν ἔθνη καὶ αἱ φρόνιμοι Συνταγματικαὶ Κυβερνήσεις παρεδέχθησαν τὰς μεταβολὰς ταύτας ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὰς περιστάσεις καὶ τὴν ἰδίαν πείραν. Διὰ τὴν ἡμεῖς νὰ προδικάζωμεν ἀπὸ τοῦδε τὰ μαθήματα τῆς πείρας;

Ἄλλην θάσιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Γερουσίας δὲν ἔχομεν, εἶπον, εἰμὴ τὴν ἰσοδιότητα, μὴ ἔχοντες δὲ πλοῦτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα νὰ στερῶμεν τὴν Γερουσίαν καὶ τοῦ μόνου τούτου μέσου, ὃ δύναται ἐν μέρει νὰ μᾶς ἐγγυηθῇ τὴν ἀνεξαρτησίαν; ἀλλ' ὅχι, τὴν ἰσοδιότητα δὲν παραδέχομαι ὡς ἐνυσχύουσαν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς, ἐὰν ὁ Γερουσιαστὴς δὲν ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ἀναγκῶν, καὶ ἐὰν ἡ ἀνεξαρτησία δὲν στηρίζεται μᾶλλον εἰς τὴν ἐθνικὴν τοῦ πρὸς ὅπου κατάστασιν. Τοῦτο τοῦλάχιστον ἔθελε θεωρηθῇ ἀνσγκαῖον, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ εἰσάξωμεν ἐντὸς τῆς Βουλῆς ἱκανότητα.

Ὡς πρὸς τὴν ἐκφρασιν τοῦ ἄρθρου 70 α κατὰ πρότασιν τοῦ Ἰπουργικοῦ Συμβουλίου δὲν παραδέχεται, εἶπε, τὴν ἐκφρασιν αὐτὴν τοῦ σχεδίου, ἀλλ' ἐπίσης δὲν παραδέχεται, καὶ τὴν προταθεῖσαν τροποποίησιν ἀκατὰ πρότασιν τοῦ Ἰπουργείου. ἐὰν τὸ ἄρθρον περιέχει τὴν ἐκφρασιν ταύτην, τότε οἱ διορισμοὶ τῶν Γερουσιαστῶν, γινόμενοι κατὰ πρότασιν τῶν διαφόρων Ἰπουργείων θὰ καταστήσουν τὴν Γερουσίαν τὸν τύπον τῶν κομματι-

κῶν ἐκλογῶν. Προτείνω λοιπὸν τὴν ἐξάλειψιν τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἄρθρου, καὶ τότε, ἐπειδὴ ὁ διορισμὸς τοῦ Γερουσιαστοῦ θὰ γείνη διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος, θὰ ἐφαρμόζεται ὁ γενικὸς κανὼν, ὅτι πᾶν διάταγμα πρέπει νὰ προτυπογράφηται ἀπὸ τὸν ἀρμόδιον Ἱπουργὸν, ὅστις θεωρεῖται διὰ τοῦτο ὑπεύθυνος διὰ πᾶσαν παράβασιν τῶν περὶ Γερουσίας ὅρων τοῦ Συντάγματος.

Ἄλλος δὲ ἀντικρούων τοὺς λόγους τοῦ πρὸ αὐτοῦ λαλήσαντος, εἶπε. Δὲν ἦτο ποσῶς δύσκολον, ἐπειδὴ ἕκαστος φωτιζόμενος ἐκ τῆς συζητήσεως σχηματίζει ἰδίαν πεποιθήσιν ἐπὶ ἐκάστου ἀντικειμένου, θεμελιουμένου εἰς τὴν πολιτικὴν πείραν τῶν πραγμάτων τοῦ τόπου, νὰ προῖδῃ τις μετὰ τὴν παραδοχὴν τῶν δύο Βουλῶν, ὅποιαν ἀπόφασιν ἢ θέλετε ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ χθεςινοῦ ζητήματος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γερουσιαστοῦ καὶ τοῦ σημερινοῦ. Συμφώνως μὲ τὴν πρώτην ἀπόφασιν ἐψηφίσατε χθὲς τὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γερουσιαστοῦ ζήτημα, δικαιοῦσαντες οὕτω τὰς προσδοκίας τῆς Εὐρώπης, καὶ ἀποδείξαντες ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἶναι φιλελεύθερον ἅμα καὶ συντηρητικόν, καὶ συμφώνως μὲ τὰς δύο ταύτας ἀποφάσεις θέλετε ψηφίσει βεβαίως τὸ σημερινόν, κηρύττοντες τὴν ἰσοβιότητα τοῦ Γερουσιαστοῦ, διότι πᾶσα ἐναντία ἀπόφασις ἀντιβαίνει εἰς τὰ προεψηφισμένα, καταστρέφει τὰ προηγούμενα.

Ἀποφασίσαντες τὴν ὑπαρξίν δύο Βουλῶν καὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Γερουσιαστοῦ παρὰ τοῦ Βασιλέως, εἵχετε βεβαίως ἐντὸς ὑμῶν πεποιθήσιν τινα· αὕτη δὲ ἦτο τὸ νὰ ἔχῃ ἕκαστον τῶν τριῶν νομοθετικῶν σωμάτων τὴν οἰκίαν αὐτοτέλειαν καὶ ἀνεξαρτησίαν, ὥστε νὰ διατηρῇται μετὰξὺ αὐτῶν ἡ προσήκουσα ἰσορροπία· ἀλλ' ἂν δεχθέντες τὴν παρὰ τοῦ Βασιλέως ἐκλογὴν, δὲν ψηφίσωμεν καὶ τὸ ἰσόβιον τοῦ Γερουσιαστοῦ, τότε δοῦλον καὶ εὐτελὲς θέλομεν καταστήσει τὸ τρίτον τοῦτο μέρος τῆς νομοθετικῆς δυνάμεως. ἔχομεν πρόσφατον καὶ νεαρὸν ἔτι ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὸ παράδειγμα τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὅπου ἂν καὶ ἦτο ἄνδρες διακρινόμενοι ἐπὶ πατριωτισμῷ, δὲν ἐδύναντο ὁμῶς ν' ἀντιταχθῶσιν εἰς τὰς θελήσεις τῆς Κυβερνήσεως, διότι ἐντὸς τοῦ καταστατικοῦ νόμου ἦτο σκοτεινὴ τις φράσις καὶ ἀμφίβολος· ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀδυναμίας καὶ ἀνάγκας, πρὸ πάντων δὲ ὁ Ἕλλην ἕνεκα τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἰδιαιτέρου ἥθους εἶναι φιλότιμος καὶ εὐερέσθιτος· ὅταν λοιπὸν τίθεται τις εἰς θέσιν τοῦ νομοθέτου, πρέπει νὰ ᾔναι βέβαιος, ὅτι δὲν θέλουσι κινδυνεύσει τὰ συμφέροντά του· ὅθεν δὲν εἶναι θανάσιμον πῆγμα, ὡς ἀπεφάνθη ὁ προλαλήσας τὸ νὰ κηρύζωμεν ἰσόβιον τὸν τοιοῦτον νομοθέτην, ἀλλὰ μάλιστα συνεπὲς τοῖς προηγου-

μένοις, καὶ συντελεστικὸν εἰς τὴν εἰσορροπίαν τῶν τριῶν δυνάμεων, τὰς ὁποίας τὸ Σύνταγμα θέλει δημιουργήσῃ· βεβαίως οἱ Ὑπουργοὶ ἔχουσι συμφέροντα ἴδια καὶ ἀνάγκας, ἡ Κυβέρνησις ἐξ ἀνθρώπων συνισταμένη δὲν εἶναι ἀναμάρτητος, ποίαν λοιπὸν ἀσφάλειαν θέλομεν ἔχει, ἂν ἕκαστον τῶν σωμάτων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας δὲν ἔχῃ τὴν οἰκείαν αὐτοτέλειαν; τὰ παρελθόντα δεινὰ προέκειψαν ἐκ τῆς ἀκαταμαχήτου δυνάμεως τῶν περιστάσεων, ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ἐκείνης ἀδυναμίας, ἣτις καὶ εἰς τοὺς διοικοῦντας τὰ δημόσια ὑπάρχει. Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ἐθεωρήθη ὑπὸ πάντων καὶ ὑπὸ τοῦ τύπου ὡς περιττὸν καὶ ἐπιζήμιον· ἀλλὰ ταῦτά πράγματα δεχόμενοι, δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι θέλομεν ἔχει καὶ τὰς αὐτὰς συννεπίας, θέλομεν ἐξευτελίσει τὸ ἐν μέρος τῆς νομοθετικῆς δυνάμεως καὶ ἐντεῦθεν θέλει προσβληθῇ τὸ Σύνταγμα. Δὲν ἀρκεῖ νὰ κάμῃ τις Σύνταγμα, ἀλλὰ πρέπει νὰ κάμῃ αὐτὸ τοιοῦτον ὥστε νὰ διατηρηθῇ· ἀλλ' ὅταν τὸ ἐν μέρος τῆς ἐξουσίας ἀδυνατίσῃ, ἡ ζωὴ αὐτοῦ θέλει μεταβῇ εἰς τὸ ἕτερον αὐτῆς, καὶ ἐντεῦθεν θέλει προκύψῃ ἡ τοῦ Συντάγματος καταστροφή. Λέγων τοῦτο δὲν δογματίζω, ἀλλ' ἀναφέρω τῆς ἱστορίας διδάγματα,

Ὁ προλαλήσας ἀνενεγκὼν τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν καὶ τὴν Ἑνετίαν, εἶπεν, ὅτι δὲν εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον νὰ ᾔῃαι ἰσόβιος ὁ παρὰ τοῦ Βασιλέως ἐκλεγόμενος Γερουσιαστής, διότι οὔτε ὅταν ἐκλέγῃ ὁ λαὸς, ὑπάρχουσιν οἱ ἐκλεγόμενοι πάντοτε προσωρινοί, ἀλλὰ τὸ πάλαι ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη δὲν ἦτο τόσον προκεχωρημένη, ὅσον εἶναι σήμερον· ἔπειτα παντοῦ, ὅπου ὑπῆρξεν ἰσόβιος νομοθέτης, εἴτε εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, εἴτε εἰς τοὺς Ἑνετοὺς, εἴτε εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ὑπ' οἰουδήποτε καὶ ἂν ἐξελέχθη, τὸ ἰσόβιον αὐτοῦ ὑπαγορεύθη ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀνεξαρτησίας.

Εἶπον οἱ κατὰ τῆς ἰσοβιότητος τοῦ Γερουσιαστοῦ, ὅτι εἰς τὴν Γερουσίαν πρέπει νὰ ὑπάρχωσι φῶτα καὶ ἱκανότης, ὅτι τοιαύτη ἱκανότης δὲν θέλει ὑπάρχει, ἐπειδὴ ἡ Κυβέρνησις θέλει θέσει ἐντὸς αὐτῆς ἐκ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος, καὶ ὅτι τῆς ἀνεξαρτησίας ὁ σκοπὸς δὲν τελεῖται ὡς ἐκ τοῦ ἰσοβίου καὶ τοῦ μισθοῦ τῶν πέντε ἢ ἐξ χιλιάδων δραχμῶν· ἀλλὰ λέγω, ὅτι τὰ πράγματα παντοῦ εἶναι σχετικὰ. Ὅτι εἰς τ' ἄλλα ἔθνη δύναται νὰ νομισθῇ μικρὸν, παρ' ἡμῖν δύναται νὰ μὴ ᾔῃαι τοιοῦτον· ἡμεῖς ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν εἴμεθα ἔτι νήπια, ἀλλὰ τὰ πράγματα θέλουσι χρησιμεύσει εἰς ἡμᾶς ὡς σχολεῖον. Εἰς τὴν Γερουσίαν θέλουσιν εἰσελθεῖ καὶ νέοι ἄνδρες, ἔχοντες ἱκανότητα, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῦ ἀγῶνος, ἐνῶ οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν ἔχουσιν ἱκανὰς

γνώσεις, πάντες ὁμῶς ἀνεξαιρέτως θέλουσιν αὐξήσῃ αὐτάς. Τί τάχα, πρέπει ν' ἀποκλείσωμεν τοὺς ἄνδρας αὐτοὺς τῶν πραγμάτων;

Ἀλλ' ἐκτος τῆς ἀνεξαρτησίας ἡ ἰσοβιότης καὶ δι' ἄλλον λόγον εἶναι ἀναγκαῖα· ἡ Γερουσία πάντοτε φαίνεται ἀνίσχυρος ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων, καὶ διὰ μόνης τῆς ἰσοβιότητος δύναται νὰ λάβῃ βάρος καὶ ὑπόληψιν, ὥστε νὰ ἀνοίγῃ στάδιον εἰς τὸν πατριωτισμόν· εἰς αὐτὴν τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν πολιτικοὶ ἄνδρες ἔχοντες ἔτι λαμπρὸν στάδιον ἐντὸς τῆς Βουλῆς, ἐπιθυμοῦσιν ἐπὶ τέλους τὴν εἰς τὴν Γερουσίαν ἐγκατάταξιν διὰ τὸ ἰσόβιον αὐτῆς· ἐντεῦθεν δὲ οὐδεὶς φόβος ἀριστοκρατίας ὑπάρχει· αὕτη ἐξ ἄλλων ἀρχῶν πηγάζει, καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, φίλην τῆς ἰσότητος, εἶναι πάντοτε ἀλλοτρία· ἀλλὰ καὶ πρόληψίς τις ἂν ὑπάρχῃ εἰς ἡμᾶς περὶ τούτου, πρέπει νὰ θυσιάσωμεν αὐτὴν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Συντάγματος, τῆς ἰδιοκτησίας, τῆς τιμῆς καὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν· καθὼς διὰ τὸ δημόσιον συμφέρον ἀναγνωρίζωμεν τὴν διαδοχὴν τῆς Βασιλείας πρὸς ἀποφυγὴν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ κλονισμῶν τῆς κοινωνίας, οὕτω πρέπει καὶ τὸ ἰσόβιον νὰ ψηφίσωμεν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Συντάγματος. Δὲν πρέπει πλέον νὰ ἡσυχάσῃ τὸ κράτος τοῦτο; δὲν πρέπει νὰ ἀπαλλαγθῇ τῆς ἀβεβαίου ἐκείνης καὶ προσωρινῆς θέσεως, ἥτις ἔφερον τὴν Γ'. Σεπτεμβρίου; ποίαν ὑπόληψιν θέλει ἔχει ἡ Εὐρώπη, βλέπουσα ἡμᾶς πάντοτε εἰς ἀδιέξοδον κύκλον προσωρινότητος; Κάνεις ἄς μὴ στρέξῃ τὴν ἀμφίβολον ταύτην κατὰς αἰσιν, ἄς μὴ ρίψῃ τὰ παρόντα ἀγαθὰ διὰ μέλλοντα καὶ ἀδέβαινα· δὲν πρέπει τέλος νὰ κόψωμεν πλέον τὸ νῆμα τῆς ῥαδιουργίας, ἥτις πηγάζει ἐκ τῆς προσωρινότητος; Τί ἄλλο ἔφερε ποτε τὴν Γαλλίαν εἰς τὸν δεσποτισμὸν ἐκ τῆς ἀκράτου ἐλευθερίας, παρὰ ἡ προσωρινότης, διότι ἀπὸ τοῦ 1793—1800 ἔγειναν τέσσαρα Συντάγματα; Ἄς ὠφελθῶμεν ἐκ τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεως τῆς μεσοβασιλείας ταύτης· ποτὲ οὕτως ἡσυχος μεταβολὴ δὲν δύναται νὰ γίνῃ· ἂν εἰς τὴν μεταβολὴν τῶν 1830 τῆς Γαλλίας δὲν συνέβησαν κοινῶς κλονισμοί, τὸ σπάνιον τοῦτο φαινόμενον πρέπει νὰ τὸ ἀποδόσωμεν εἰς τὰς προσπάθειάς τῶν μεγάλων ἐκείνων πολιτικῶν ἀνδρῶν, οἵτινες διεύθυνον ταύτην· ἡ ἡσυχος τῆς Γ'. Σεπτεμβρίου μεταβολή, τὴν ὁποίαν ὅλος ὁ κόσμος ἐθαύμασε, δυσκόλως δύναται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νὰ ἐπαναληφθῇ· ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι πρέπει νὰ ὠφελώμεθα ἐκ τῶν βοήθητικῶν περιστάσεων καὶ νὰ φεύγωμεν τὰς ἀναβολάς· εἰς ἡμᾶς ὁμῶς καὶ ἄλλος λόγος πρέπει νὰ μᾶς ἀποτρέπη τούτου, τὸ ὅτι εἴμεθα ἔθνος μικρὸν κατὰ τε τὸν πληθυσμὸν καὶ τὰς ἄλλας δύ-

μάμεις, ἐπιρρέαζόμεθα ἐξωτερικῶς, καὶ ἔχομεν χρεῖαν ἐπομένως τῆς μετὰ τῶν δυνάμεων ἀρμονίας.

Ἀνέφερον τὸ Σύνταγμα τῆς Ἀγγλίας· ἀλλὰ τοῦτο μᾶς διδάσκει νὰ φεύγωμεν τὰς προσωρινότητας· ἐκεῖ τὸ Σύνταγμα κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἔγεινεν, ἀλλὰ πάντοτε μὲ καταστροφὰς καὶ ποταμούς αίμάτων· καὶ ἐκεῖ ὅμως ὑπάρχει χάρτης μέγας καὶ μικρὸς, καὶ ἐκεῖ πώποτε δὲν ἀφέθη τι εἰς τὸ μέλλον.

Φιλέλλην καὶ μέγας πολιτικὸς εἶπεν εὐστόχως, ὅτι ἂν τοῦτο τὸ ζήτημα μείνῃ ἄλυτον, ὁ κόσμος θέλει ὑποθέσῃ, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐνόησαν τὴν γενομένην μεταβολήν· εἶμαι ἐναντίος εἰς τὴν προταθεῖσαν ἀναθεώρησιν μετὰ τὰ δέκα ἔτη τοῦ μέρους τούτου τοῦ Συντάγματος, διότι εἰς καθεστῶσαν ἀρχὴν τὸ τῆς ἀναθεωρήσεως δικαίωμα εἶναι ἐπικίνδυνον· διότι ἂν μία τῶν τριῶν νομοθετικῶν δυνάμεων εὑρεθῇ ἀσύμφωνος, ἂν μία ἐναντιωθῇ, ἢ παραβιάζεται τὸ Σύνταγμα, ἢ παραλύει· εἶπον νὰ συνέλθωσι Βουλὴ καὶ Γερουσία εἰς ἓν, ἀλλ' ὁ αὐτὸς φόβος ὑπάρχει πάλιν· ἔπειτα θέλουσι δώσῃ ψῆφον ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἱ Γερουσιασταί, οἵτινες ἔχουσι συμφέρον, καὶ δύνανται ἐνούμενοι μετ' ὀλίγων ἔτι Βουλευτῶν ν' ἀποτελέσωσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν πλειονοψηφίαν.

Θέλει ἀνατεθῇ εἰς τὴν Βουλὴν ἢ εἰς διπλάσιον ἀριθμὸν Βουλευτῶν; ἀλλὰ πᾶν σῶμα τείνει εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς οἰκείας δυνάμεως, καὶ τίς δύναται νὰ προῖδῃ τὰς περιστάσεις; ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, τὸ ἔθνος τίθεται εἰς κατάστασιν μεσοβασιλείας.

Εἶπον, ὅτι ἐν ὅῃμα ἀπέχει ἡ διαδοχικὴ Γερουσία τῆς ἰσοβίου· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι σόφισμα· ἡ διαδοχικὴ Γερουσία εἶναι γέννημα ἀριστοκρατίας, ἐνῶ ἡ ἰσόβιος δὲν εἶναι· ὅτε μετὰ τὰ 30 εἰς, τὴν Γαλλίαν ἡ Γερουσία μετεβλήθη εἰς ἰσόβιον, ἐκ διαδοχικῆς εἰσῆλθον εἰς τὴν Γερουσίαν καὶ καθηγηταὶ καὶ ἄλλοι ἄνδρες ἱκανότητος, οἵτινες δὲν εἶχον οὐδένα τίτλον εὐγενείας. Δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι συνειθίζων τις τὸ ἰσόβιον δέχεται τὸ διαδοχικόν.

Πρὸς τούτοις ὁ προλαλήσας εὐρέθη εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἑαυτὸν, προτείνας τὴν ἀναθεώρησιν καὶ τὴν προσωρινότητα συγχρόνως. Πᾶν τούταντίον πρέπει νὰ γίνῃ. Διότι διὰ νὰ ἀναθεωρήσῃ τις πρέπει νὰ ἔχῃ ἀκριβῆ αὐτοῦ δοκιμασίαν καὶ πείραν, ἀλλ' ἡ δοκιμασία πρέπει νὰ γίνῃ ἐπὶ ἀνεξαρτήτου σώματος, οὐχὶ δὲ εὐτελοῦς καὶ δούλου.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν τοῦ Γερουσιαστοῦ διορισμὸν, καὶ οἱ ὑπὲρ καὶ οἱ κατὰ τοῦ σχεδίου ὁμιλήσαντες ἔφθασαν εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα· φρονῶ νὰ τηρηθῇ τὸ ἄρθρον, διότι εἶναι ἀρχὴ συνταγματικὴ, ὅτι καμμία πράξις δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ εὐθύ-

νης τῶν Ὑπουργῶν· αὕτη εἶναι ἐθιμοταξία μᾶλλον μεταξὺ Βασιλέως καὶ Ὑπουργῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς δὲν πρέπει νὰ ἐπεμβῶμεν. Ὄταν τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον εἶναι σύμφωνον καὶ ὑπεύθυνον, εἶναι περισσοτέρα ἀσφάλεια καὶ ἐγγύησις διὰ νὰ μὴ συμβῶσι καταχρήσεις. Τοῦ λοιποῦ θέλομεν ἔχει Ὑπουργεῖον Συνταγματικόν, καὶ ποτὲ Ὑπουργὸς δὲν θέλει διορίσει Γερουσιαστὴν χωρὶς νὰ συμβουλευθῇ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

Ὅθεν προτείνω νὰ μείνῃ τὸ ἄρθρον, ὡς ἔχει, καὶ νὰ μεταβληθῇ μόνον τὸ τῆς διαρκείας τοῦ Γερουσιαστοῦ εἰς ισόβιον· ἂν δὲ ἡ Συνέλευσις φρονῇ, ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ ἀναθεώρησις τοῦ Συντάγματος, δύναται νὰ παραδεχθῇ αὐτὴν, ὡς καὶ εἰς τὸ Βέλγιον ἔκαμον, πλὴν ἐκτεταμένην ἐφ' ὅλου τοῦ Συντάγματος, ἐπὶ ὅλων τῶν ἁρθρῶν αὐτοῦ, καὶ μὲ τὰ ἀσφαλίστικα μέτρα τοῦ Συντάγματος τοῦ Βελγίου. Πολλοὺς φόβους τῆς δεκαετίας μᾶς ἐπαρουσίασαν, εἶπεν ἄλλος, ἀλλ' οὔτε φοβοῦμαι, οὔτε τρέμω. Ἀνεξαρτησίαν λέγουσιν· ἀλλ' εὐρίσκεται αὕτη εἰς τὴν ἰσοδιότητα; τίς ὁ σκοπὸς τῆς Γερουσίας; αὕτη εἶναι φυσικὴ συνέπεια τῆς Συνταγματικῆς Μοναρχίας, καὶ διὰ τοῦτο ἐψηφίσθη νὰ προκύπτῃ ἐκ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Βασιλέως. Σήμερον παρουσιάζεται ὁ φόβος τῆς προσωρινότητος διότι συγχέουσι τὴν λέξιν δεκαετίαν τῇ τῆς προσωρινότητος (ἐνταῦθα ὁ Πρόεδρος κατέλειπε τὴν ἑδρὰν εἰς τὸν Ἀντιπρόεδρον Κ. Μεταξᾶν). Οὔτε ἡ ἐπιτροπὴ, οὔτε ἡ Συνέλευσις ἐφαντάσθησαν τὴν Γερουσίαν προσωρινήν· μήπως καὶ ἂν ἀποθάνῃ τις τῶν Γερουσιαστῶν, θέλει καταργηθῇ ἡ Γερουσία; δὲν εἶναι ἐν τῇ ἰσοδιότητι ἡ φρόνησις, ὡς λέγουσιν, ἀλλ' ἐν πολλῇ Βουλῇ, ὡς εἶπέ τις τῶν σοφῶν. Ἡ Γερουσία δὲν εἶναι οὔτε σχολεῖον, οὔτε Συμβούλιον Ἐπικρατείας, ὡς εἶπεν ὁ προλαλήσας. Τὸ ἔμμισθον καὶ τὸ ισόβιον δὲν ἀποτελοῦσι τὸν ἀνεξάρτητον χαρακτῆρα ἀλλ' ἡ κατάστασις καὶ ἡ παιδεία· διὰ τοὺς ἄνδρας τοῦ ἀγῶνος λέγω, ὅτι εἰς αὐτοὺς πρέπει εὐγνωμοσύνη καὶ περίθαλψις· ἀλλ' ἡ Γερουσία εἶναι νομοθετικὸν σῶμα, οὐχὶ δὲ ἀποθήκη· ὁ σκοπὸς αὐτῆς δὲν πληροῦται διὰ τῆς ἰσοδιότητος, διότι τὸ γῆρας, καθὼς λευκαίνει τὰς ὑρίχας, οὕτω καὶ τὰς διανοητικὰς δυνάμεις ἐξασθενεῖ· ἐπειδὴ δὲ ἐξ ὀλίγων θέλει σύγκειται ἡ Γερουσία, ταχέως θέλουσιν ἐκλείψει διὰ τῆς ἰσοδιότητος οἱ ἱκανοὶ καὶ δραστήριοι ἄνδρες ἀπ' αὐτῆς. Οὐδεμίαν ὁμοιότητα ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ἠθικοῦ προσώπου τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Γερουσίας. ὁποῖαν ἀνέφερον ὁ προλαλήσας· προτείνω νὰ μείνῃ τὸ ἄρθρον τοῦ σχεδίου, ὡς ἔχει.

Ἐλπόντων τινῶν, ὅτι ἐφωτίσθη ἡ Συνέλευσις, ὁ Πρόεδρος ἠρώτησε αὐτήν, ἂν ἐρωτίσθη ἀρκούντως, ἢ ὄχι· ἀποφανθείσης

δι' αὐτῆς καταφατικῶς δι' ἀναστάσεως, ὁ Πρόεδρος ἐκήρυξεν, ἡ Συνέλευσις παρεδέχθη τὴν παύσιν τῆς συζητήσεως.

Ἐντεῦθεν ὁ Ἀντιπρόεδρος Κ. Μαυροκορδάτος ἐπαναλαβὼν τὴν τοῦ Προέδρου θέσιν ἔθεσε τὸ ζήτημα α δεκαετία, ἡ ἰσοβιότης »;

Γενομένης δὲ ψηφοφορίας δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως, ὁ Πρόεδρος ἐκήρυξεν, ὅτι ἐπὶ τῆς σημειώσεως τῶν ψήφων τῆς γενομένης ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ τούτου παρ' ἐνὸς τῶν Γραμματέων εὑρέθησαν 98 ψῆφοι πρὸς 98, μετὰ ταῦτα δὲ ἐπρόσθεσεν, ὅτι ἐπὶ τῆς σημειώσεως τῆς κρατουμένης παρὰ τοῦ συντάκτου τῆς Συνελεύσεως εὑρέθησαν 98 ὑπὲρ τῆς ἰσοβιότητος καὶ 97 ὑπὲρ τῆς δεκαετίας. Ὅθεν ἐπειδὴ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἀμφίβολον, νομίζω, εἶπεν, ὅτι πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ ψηφοφορία αὔριον, διότι ἤδη ἡ ὥρα παρῆλθε, καὶ ἡ Συνέλευσις δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ψηφοφορίαν· ἐντεῦθεν ἐκήρυξε διαλελυμένην τὴν συνεδρίαν ὁ Πρόεδρος περὶ τὴν 4 ὥραν Μ. Μ.

Ὁ ἐκτελῶν χρέη Προέδρου

Ἀντιπρόεδρος Ἰ. ΚΩΛΕΤΤΗΣ.

Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Α. ΜΕΤΑΞΑΣ.

Α. ΛΟΝΤΟΣ.

Οἱ Γραμματεῖς

Δ. Ν. Δρόσου.

Κ. Θ. Κολοκοτρώνης.

Γ. Δοκός.

ΣΥΝΕΔΙΑΣΙΣ Ν'.

Τῆς 10 Φεβρουαρίου.

Σήμερον τὴν δεκάτην τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τεσσαρακοστοῦ τετάρτου ἔτους, ἡμέραν πέμπτην, συνελθόντων τῶν πληρεξουσίων ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως περὶ τὴν 11 ὥραν π. μ. ἐγένετο ἡ ἐκφώνησις τοῦ ὀνομαστικοῦ καταλόγου· εὑρεθέντων δὲ παρόντων διακοσίων εἴκοσι τριῶν καὶ ἀπόντων εἴκοσι, ὁ Προεδρεύων Α. Μεταξᾶς, ἀσθενοῦντος τοῦ συνήθως προεδρεύοντος Α. Μαυροκορδάτου, ἐκήρυξεν ἀρξαμένην τὴν συνεδρίαν, καὶ διέταξε τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πρακτικῶν τῆς παρελθούσης συνεδριάσεως, τὰ ὅποια γενόμενα παραδεκτὰ εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὑπεγράφησαν παρὰ τοῦ Προέδρου, τῶν Ἀντιπροέδρων, καὶ τῶν Γραμματέων.

Μετὰ τῶν πρακτικῶν τὴν ἀνάγνωσιν, εἰς τῶν πληρεξουσίων λαβὼν τὸν λόγον παρετήρησεν, ὅτι, ὅσα ἐπὶ τέλους διαλαμβάνονται εἰς αὐτὰ περὶ τῆς σημειώσεως τῶν συντακτῶν τῆς Συνελεύσεως εἶναι περιττὰ, διότι κατὰ τὸν κανονισμὸν αἱ σημειώσεις τῆς ψηφοφορίας κρατοῦνται παρὰ τῶν Γραμματέων, ἐπομένως ἐπρότεινε νὰ ἐξαλειφθῶσιν.

Ὁ κρατῶν τὴν σημείωσιν τῆς ψηφοφορίας Γραμματεὺς διεβεβαίωσε τὴν Συνέλευσιν ὅτι ἡ ψηφοφορία ἐκρατήθη μὲ μεγάλην ἀκρίβειαν, καὶ ὅτι εἰς τοῦτο ἔχει βεβαίαν πεποίθησιν.

Ἄλλος δὲ τῶν πληρεξουσίων παρετήρησεν, ὅτι τὰ πρακτικὰ δὲν διαλαμβάνουσιν, εἰμὴ ὅσα πραγματικῶς ἐλέχθησαν, ἐπομένως πρέπει νὰ μείνωσιν, ὡς ἔχουσι.

Χθὲς ἐψηφοφορήθησαν συγχρόνως δύο ζητήματα τὸ περὶ ἰσοδιότητος τῶν Γερουσιαστῶν καὶ τὸ περὶ δεκαετοῦς δοκιμασίας. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ἦτον ἰσοψηφία. Ἐὰν πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ διάταξις τοῦ κανονισμοῦ, ὅτι ἰσοψηφίας οὐσης ἡ πρότασις ἀπορρίπτεται, τότε πρέπει ἀφεύκτως νὰ ἀπορρίφθῃ καὶ αἱ δύο αἱ ψηφοφορηθεῖσαι· ἀλλ' ἡ χθεςινὴ ψηφοφορία περιέχει ἀκυρότητας οὐσιώδεις κατὰ τὸ ἄρθρον 36 τοῦ κανονισμοῦ, καθ' ὃ καὶ εἰς τὴν φανεράν ψηφοφορίαν δι' ὀνομαστικῆς κλήσεως ἀπαιτεῖται ἡ ἐπιτήρησις τῶν ψηφολεκτῶν. Ἐπομένως θεωρῶ τὴν χθεςινὴν ψηφοφορίαν ἄκυρον, καὶ προτείνω νὰ ἐπαναληφθῇ ἐκ νέου.

Εἶναι ἀληθές, εἶπεν ἄλλος πληρεξούσιος, ὅτι χθὲς μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς ἰσοψηφίας 98 πρὸς 98, ὁ Πρόεδρος ἀνήγγειλεν, ὅτι κατὰ τὸν παρὰ τοῦ συντάκτου τῶν πρακτικῶν κρατούμενον κατάλογον εἶναι διαφωνία, διότι κατ' αὐτὸν ἐξάγεται πλειοψηφία ὑπὲρ τῆς ἰσοδιότητος 98 ψήφων πρὸς 97. Ἐὰν λοιπὸν σημειωθῇ τοῦτο εἰς τὰ πρακτικὰ, πρέπει νὰ προστεθῇ συγχρόνως καὶ ὅτι χθὲς μετὰ τὸν Πρόεδρον ἐρρέθη, ὅτι ὁ συντάκτης δὲν ἦτον ἀρμόδιος νὰ κρατῇ τὸν κατάλογον τῆς ψηφοφορίας· ὡς πρὸς δὲ τὰ λεγθέντα περὶ τοῦ κανονισμοῦ, νομίζω, ὅτι μία μόνη πρότασις ἐπαρουσιάσθη χθὲς, ἡ τῆς ἰσοδιότητος, ἀναφερομένη εἰς τὸ περὶ δεκαετίας ἄρθρον τοῦ Συντάγματος. Τυχούσης δὲ ἰσοψηφίας, πρέπει ἡ πρότασις αὕτη ν' ἀπορρίφθῃ κατὰ τὸ ἄρθρον 38 τοῦ κανονισμοῦ. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ περὶ ψηφολεκτῶν ἡ ἔλλειψις τῶν δὲν φέρει ἀκυρότητα, διότι ἡ διάταξις αὕτη τοῦ κανονισμοῦ δὲν ἐφυλάχθη καὶ εἰς τὰς ἄλλας ψηφοφορίας, καὶ ἐὰν ἦτον ἀκυρότης ἔπρεπε νὰ προταθῇ χθὲς· ἀφοῦ ὁμως οὐδεὶς χθὲς ἀντέλεξεν, ἡ Συνέλευσις διὰ τῆς σιωπῆς πρεδέχθη τὴν ἔλλειψιν τῶν ψηφολεκτῶν.

Ἄλλος πληρεξούσιος, λαβὼν τὸν λόγον μετὰ τοῦτον παρετή-

ρησεν, ὅτι τὸ σημερινὸν ζήτημα, εἶναι ζήτημα ἀναφερόμενον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως, καὶ λύεται διὰ τοῦ κανονισμοῦ, ὅστις κανονίζει τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς Συνελεύσεως καὶ τοῦ Γραφείου αὐτῆς, καὶ πρέπει νὰ μείνωμεν πιστοὶ εἰς τὸ γράμμα του, ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ καθιερώσωμεν τὸ αὐθαίρετον καὶ τὸ ἄτακτον. Ἐὰν εἰς τὸ παρελθὸν συνέβησαν παραβιάσεις τοῦ κανονισμοῦ, καὶ διὰ τῆς σιωπῆς καὶ παραδοχῆς τῆς Συνελεύσεως ἐκαλύφθησαν, δὲν δύναται τὸ περιστατικὸν τοῦτο νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰς διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ. Εἰς τὰς προτέρας ἀποφάσεις τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως δὲν προέκυψεν οὐδεμία ἀμφιβολία, καὶ ἐὰν ἦτον καὶ τις παρατυπία, ἡ Συνέλευσις ἐδείκνυε διὰ τῆς σιωπῆς, ὅτι ἦτο πεπεισμένη περὶ τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων, εἰς τὴν χθεσινὴν ὅμως ψηφοφορίαν καὶ ἀπόφασιν περὶ τοῦ σπουδαιότερου ζητήματος ὑπάρχει ἀμφιβολία περὶ τῆς θελήσεως τῆς Συνελεύσεως, ἐνεκα παραβιάσεως τοῦ κανονισμοῦ, καὶ πρέπει νὰ καταφύγωμεν εἰς αὐτόν. Ἡ χθεσινὴ ψηφοφορία εἶναι ἄκυρος, διότι δὲν ἐτηρήθησαν αἱ διατάξεις τοῦ κανονισμοῦ. Εἰς τῶν προλαλησάντων ἀνέφερεν εἰς τὴν Συνέλευσιν τὴν παραβίαν τοῦ ἀρθροῦ 36 τοῦ κανονισμοῦ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ψηφολεκτῶν. Ἀλλ' ἂν καὶ ἔχωμεν πλῆρη πίστιν εἰς τοὺς ἄνδρας τοῦ Γραφείου δὲν εἶναι ὅμως ἀμφιβολία ὅτι, ἐὰν ὑπῆρχον ψηφολέκται τὸ πρᾶγμα ἤθελεν εἶσθαι καθαρὸν, καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία ἤθελε προκύψει περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ψηφοφορίας. Ἡ ἀκυρότης αὕτη εἶναι ῥιζικὴ, καὶ ἐὰν παρ' ἐνὸς μόνου προτείνεται, πρέπει νὰ γίνῃ παραδεκτὴ· διότι ἄλλως παραβιάζεται ὁ νόμος, ὅστις διέπει τὰς πράξεις τῆς Συνελεύσεως, καὶ καταστρέφονται τὰ ἔργα αὐτῆς. Δὲν εἶναι δὲ μόνον αὕτη ἡ παραβίασις. Κατὰ τὸ ἀρθρον 37 ἕκαστος τῶν Γραμματέων κρατεῖ ἰδιαιτέραν σημείωσιν τῆς ψηφοφορίας, μετὰ τὴν ὁποίαν γίνεται ἡ ἀντιπαράθεσις αὐτῶν· ἐξελέγχονται αἱ ἀσυμφωνίαι, ἐὰν ὑπάρχωσι, καὶ κηρύττεται τὸ ἀποτέλεσμα. Τὸ ἀρθρον τοῦτο ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὴν φανεράν ψηφοφορίαν, καὶ τοιαύτη ἦτον ἡ ἐρμηνεία τὴν ὁποίαν ἡ ἐπιτροπὴ ἔδωσε, διότι ἤμην κ' ἐγὼ μέλος αὐτῆς· καὶ τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ Γαλλικὸν καὶ Βελγικὸν σύστημα, ἐξ οὗ ἐρανίσθημεν τὸν κανονισμόν. Εἰς τὴν χθεσινὴν ὅμως ψηφοφορίαν ὑπάρχει καὶ αὕτη ἡ παρατυπία, διότι μήτε σημειώσεις ἰδιαιτέρας οἱ Γραμματεῖς ἐκράτησαν, μήτε ἀντιπαράθεσις ἔγεινε πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ ἀποτελέσματος, ἥτις ἔγεινεν ἀτάκτως, μήτε ὑπεγράφησαν οἱ κατάλογοι οὗτοι ἀπὸ τὸν Πρόεδρον καὶ τοὺς Γραμματεῖς ὡς ἀπαιτεῖται.

Αἱ ἐλλείψεις αὗται καὶ παρατυπίαί εἰς τὴν ψηφοφορίαν καθι-
στῶν αὐτὴν ἄκυρον, καὶ μολονότι ἡ Συνέλευσις ἔχει ἀπεριόριστον
πίστιν εἰς τὰ πρόσωπα τοῦ Γραφείου, πρέπει ὅμως νὰ ὑπερα-
σπισθῇ τὸν νόμον.

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου εἶναι καὶ ἄλλη ἐλλείψις· κατὰ τὸν κανο-
νισμόν δὲν ἐκφωνεῖται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας, πρὶν
παραβληθῶσιν αἱ σημειώσεις τῶν Γραμματέων, καὶ συμβουλευθῇ
ὁλόκληρον τὸ Γραφεῖον· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐγένετο. Ὁ κανονισμὸς
λέγει, τὸ ἀποτέλεσμα ὑπογράφεται, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ὑπεγράφη.
Ὅθεν ἡ Συνέλευσις δὲν ἔχει βεβαίαν ἀπόφασιν, ἀλλὰ μετέωρον.
Πρὸς τούτοις αἱ ἐλλείψεις τῶν σημειώσεων καὶ τῆς ψηφοφορίας
δὲν διορθώνονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον· δὲν πρέπει ν' ἀποβλέ-
πωμεν εἰς τὰ ἄτομα τοῦ Γραφείου, πρὸς τὰ ὅποια κ' ἐγὼ ἔχω
ἀπεριόριστον σέβας, ἀλλ' εἰς τοῦ νόμου τὴν τήρησιν· εἶπε σήμερον
εἰς τῶν πληρεξουσίων, ὅτι ἔδωκε τοιαύτην ψῆφον, ἀλλὰ τοῦτο
ἀπὸ χθὲς ἔπρεπε νὰ λεχθῇ, μὴ λεχθὲν δὲ, σήμερον εἶναι ἀπα-
ράδεκτον.

Ἐκτὸς τούτων τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας εἶναι τοιοῦτον,
ὥστε πρέπει αὕτη νὰ ἐπαναληφθῇ· ἐτέθησαν εἰς ψηφοφορίαν καὶ
αἱ δύο προτάσεις συγχρόνως, καὶ ἡ περὶ ἰσοβιότητος τῶν Γερου-
σιαστῶν καὶ ἡ περὶ δεκαετίας. Ἐκ δὲ τῆς τυχούσης ἰσοψηφίας
ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ θέλησις τῆς Συνελεύσεως δὲν ἐξεφράσθη
οὔτε ὑπὲρ τῆς μιᾶς οὔτε ὑπὲρ τῆς ἄλλης, καὶ ἐπομένως ἐὰν
πρέπη νὰ ἀπορρίφθῃ ἡ πρότασις κατὰ τὸν κανονισμόν πρέπει
καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη ν' ἀπορρίφθωσι, διότι καὶ αἱ δύο συγχρόνως
ἐψηφοφορήθησαν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει νὰ διορισθῇ ἡ ἐπὶ
τοῦ Συντάγματος ἐπιτροπὴ νὰ συντάξῃ τὸ ἄρθρον καὶ νὰ τεθῇ
ἐκ νέου εἰς σιζήτησιν.

Ἐκάστη πρότασις ἔπρεπε νὰ συζητηθῇ καὶ ψηφοφορηθῇ ἰδιαί-
τως. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο δὲν ἐγένετο πρέπει νὰ διορθωθῇ ἡ ἀταξία
διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς ψηφοφορίας, πρῶτον ἐπὶ τῇ τροπολογίᾳ
καὶ ἔπειτα ἐπὶ τοῦ σχεδίου.

Ἄλλος δὲ πάλιν πληρεξούσιος σύμφωνος μὲ τὸν προλαλήσαντα
εἶπε· τὸ προκείμενον ζήτημα ἐνδιαφέρει ἐμπαθῶς τὴν Συνέλευσιν,
οὐ μόνον διότι ἀφορᾷ τὴν τάξιν καὶ τὴν τήρησιν τοῦ κανονισμοῦ,
ἀλλὰ καὶ διότι ἡ Συνέλευσις εἶναι εἰς δύο ἴσα μέρη διηρημένη·
ἀλλ' αὐτὸς χωρὶς νὰ συμμερισθῇ τοιαῦτα αἰσθήματα, καὶ λησ-
μονῶν ποίαν χθὲς ἐπέφερε ψῆφον λέγει ἀμερολήπτως, ὅτι σήμερον
πρόκειται πρῶτον περὶ τοῦ συμβεβηκότος τῆς χθελνῆς ψηφο-
φορίας, καὶ δεύτερον περὶ τοῦ τι μέλλει γενέσθαι, ἂν λάβωμεν
ὡς βέβαιον, ὅτι χθὲς ὑπῆρξε διχοψηφία.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ὁμολογεῖ, ὅτι τῶντι ἔλαβον χώραν παρατυπίαί τινες ἄνευ σκοποῦ βεβαίως· τὸ ἄρθρον 36 τὸ ἀφορῶν τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἀπαιτεῖ τρία τινὰ 1) ψηφολέκτας νὰ ἐφορῶσι τὴν ψηφοφορίαν, 2) γραμματεῖς νὰ κρατῶσι σημείωσιν αὐτῆς, καὶ 3) τὴν σημείωσιν τῶν ὀνομάτων ἀπέναντι τῶν ψήφων καὶ τὴν ἐξέλεγχιν, ἀλλ' οὐδὲν τούτων χθὲς ἐπράχθη· στοχάζεται ὁμως, ὅτι περὶ τούτου δὲν πρέπει νὰ γίνη πολὺς λόγος, διότι καὶ ἄλλοτε οὕτως ἐγείνεν.

Εἶναι βέβαιον, ὅτι ὑπῆρξε διχοψηφία, ὅχι ὁμως καὶ πλειοψηφία, ἐπομένως ἡ Συνέλευσις εἶναι ἄφωνος, διότι ἡ φωνὴ αὐτῆς, ἡ τῆς πλειονοψηφίας φωνὴ δὲν ἠκούσθη, καὶ ἂν δὲν εἶχαμεν κανονισμόν, τοῦτο ἠθέλαμεν ἀποφασίσει, διότι τὸ μὲν ἥμισυ τῆς Συνελεύσεως ἀπεφάνθη διὰ τὸ ἐν, τὸ δ' ἄλλο ἥμισυ διὰ τὸ ἄλλο· ὅθεν εἴμεθα εἰς τὴν πρὸ τῆς ψηφοφορίας θέσιν. Οἱ ἔχοντες τὴν ἐναντίαν γνώμην καταφεύγουσιν εἰς τὸν κανονισμόν, ἀλλ' οὗτος λέγει, ἰσοψηφίας οὔσης, ἡ πρότασις ἀπορίπτεται. Πρότασις δὲ, λέγουσιν, εἶναι ἡ δευτέρα, ἡ τῆς ἰσοβιότητος· ἀλλὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἐνόησαν τὸ 38 ἄρθρον, οὔτε οἱ συντάξαντες τὸν κανονισμόν, οὔτε ἐκεῖνοι, ἀφ' ὧν ἐλάβομεν τὸν κανονισμόν. Τὸ Σύνταγμα τοῦ Βελγίου ἔθεσε πρῶτον ταύτην τὴν ἀρχήν, καὶ δὲν ἔδωκε τὴν νικῶσαν ψήφον εἰς τὸν Πρόεδρον. Τοῦτο δὲ στηρίζεται 1) εἰς τὴν ἀρχήν, ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν γίνη παραδεκτὸν νέον τι, ἰσχύει τὸ ὑπάρχον καὶ 2) εἰς τὸ ὅτι δὲν γίνεται ψηφοφορία, εἰμὴ κατ' ἰδίαν ἐπὶ ἐκάστου ζητήματος καθαρισθέντος, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ψηφοφορηθῇ τὸ ναι, ἢ ὅχι· τοῦτο δὲν ἐγένετο σαφὲς διὰ τοῦ κανονισμοῦ, καὶ δὲν εἰσῆχθη εἰς τὴν Συνέλευσιν χάριν τῆς ταχύτητος τῶν ἐργασιῶν τῆς εἶναι ὁμως ἀναγκαῖον καὶ ἀφεύκτος· ἡμεῖς δύο προτάσεις συγχρόνως ἐθέσαμεν εἰς ψηφοφορίαν, ἡ γνώμη τῆς Συνελεύσεως ἐμερίσθη, ἄρα ἡ Συνέλευσις εἶναι μέχρι τῆς σήμερον ἄφωνος· ὅθεν ἡ ψηφοφορία λογίζεται ὡς μὴ γενομένη, καὶ πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ.

Ἄλλος εἶπεν, ὅτι ὁ προλαλήσας ἠθέλησε νὰ συστήσῃ εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὅτι τὰ χθὲς γεγονότα, εἶναι ὡς μὴ γενόμενα, καὶ πρέπει ν' ἀρχίσωμεν ἐκ νέου· εἰς τοῦτο δὲ δὲν εἶναι σύμφωνος δι' ὅλου· εἶναι βέβαιον, ὅτι, χθὲς ὑπῆρξε σοβαρὰ συζήτησις ἀντικειμένου, ἔχουσα τὸ ἄρθρον τοῦ σχεδίου τοῦ Συντάγματος· ἐν τῷ μέσῳ τῆς συζητήσεως ταύτης ὁ πληρεξούσιος Μεσολογγίου κατὰ τὸ 17 ἄρθρον ἐπαρουσίασε πρότασιν, εἴτε τροπολογίαν τινὰ τῆς ἰσοβιότητος· χθὲς δὲ ἐγένετο ψηφοφορία, καὶ ὁ Πρόεδρος ἀνήγγειλε τὸ ἐπίσημον ἀποτέλεσμα τῆς γενομένης ὑπ' ὧν αὐτοῦ ψηφοφορίας, ἥτις μόνη δύναται νὰ ἔχῃ κῦρος· καθ' ὅσον

ἀφορᾷ τὴν τοῦ συντάκτου σημείωσιν, αὕτη δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, καὶ ἂν ὁ Πρόεδρος ἀνέφερεν αὐτὴν, ἡμεῖς ὁμῶς τὴν ἀντεκρούσαμεν.

Σὰς εἰπόν τινες σήμερον ν' ἀκυρώσωμεν τὴν ψηφοφορίαν, διότι ἐγίναν παρατυπία, ἀλλ' οὕτως ἐγίνετο ἡ ψηφοφορία ἀπ' ἀρχῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως· ποτὲ δὲν ἐγινε διάζευξις τῶν προτάσεων καὶ χωριστὴ δι' ἐκάστην ψηφοφορίαν. Ὅθεν προσβάλλοντες τὸ κῦρος τῆς χθεςινῆς ψηφοφορίας, προσβάλλομεν ὅλας τὰς μέχρι τοῦδε γενομένας ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως, περὶ τῆς παρατηρήσεως τὴν ὁποίαν ὁ προλαλήσας ἀνέφερε τοῦ 37 ἄρθρου, κρίνω περιττὸν νὰ εἴπω τι, διότι τοῦτο ἀφορᾷ τὴν διὰ ψηφοδελτίων ψηφοφορίαν· ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν παραβίασιν τοῦ ἄρθρου 36 τὴν ὁποίαν ἀναφέρουσιν ὡς λόγον ἀκυρότητος, λέγω, πότε ἐξελέχθησαν ψηφοδέκται; καὶ ἐπὶ αὐτῆς τῆς διὰ ψηφοδελτίων ψηφοφορίας οἱ ψηφοδέκται δὲν ἐξελέγοντο κατὰ τὸν κανονισμόν, ἀλλ' ἐκ τοῦ προχείρου· εἰς δὲ τὴν χθесινὴν ψηφοφορίαν δύο Ἀντιπρόεδροι ἐπετήρουν. Προσέξατε μήπως προσβάλλοντες τὴν χθесινὴν ψηφοφορίαν προσβάλλετε τὰς προλαβούσας ἀποφάσεις σας· κατὰ τὸ 17 ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ κύριον ἀντικείμενον τῆς συζητήσεως ἦτο τὸ τοῦ σχεδίου, πρότασις δὲ καὶ τροπολογία τὸ τῆς ἰσοβιότητος· ὅθεν διὰ τῆς ἰσοψηφίας ἡ τροπολογία βεβαίως ἀπερρίφθη ἐπρότειναν, ὅτι πρέπει νὰ πέσωσιν ἀμφότεραι αἱ προτάσεις καὶ ἐπεκλήθησαν τὰ σχόλια τῶν Εὐρωπαϊκῶν Συνταγμάτων.

Τὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα τινὲς ἀνέφερον, δὲν πρέπει νὰ τὰ δεχθῶμεν μὲ ποιητικὴν ἄδειαν, καταφεύγοντες εἰς σχολιασὰς ξένων νομοθεσιῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ ἔκαμε πολὺ καλὰ, ἂν ἐσυμβουλευέθη αὐτοὺς συντάττουσα τὸν κανονισμόν, ἀλλ' ἤδη δὲν πρέπει νὰ τοὺς λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, διότι τὸ γράμμα τοῦ κανονισμοῦ εἶναι ῥητὸν εἰς τὸ 38 ἄρθρον, διότι λέγει ἡ πρότασις ἀπορρίπτεται, καὶ ὅχι αἱ προτάσεις· καὶ τοῦτο λέγει, διότι δὲν ἐδέχθη εἰς τὸ 17 ἄρθρον τὴν ἀρχὴν, τὴν ὁποίαν προσβάλλουν τινὲς· ἐπρότειναν, ὅτι δὲν ὑπεγράφησαν αἱ σημειώσεις τῆς ψηφοφορίας ἀλλὰ πότε αὗται ὑπεγράφησαν τὴν αὐτὴν στιγμὴν; ὅθεν οὔτε, κατὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει λόγος ἀκυρότητος.

Περαίνων τὸν λόγον, εἶπε, πρέπει νὰ δεχθῶμεν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς χθесινῆς ψηφοφορίας, ἂν θέλωμεν νὰ μὴ φανῶμεν ἀντιφάσκοντες μὲ τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ ἀκυροῦντες τὰ ὅσα ἄχρι τοῦδε ἐψηφίσσαμεν.

Ἄλλος τῶν πληρεξουσίων ἀναστὰς, εἶπεν· ἔχοντες ἀνὰ χεῖρας τὸν κανονισμόν δύνασθε νὰ διαλύσητε εὐκόλως τοὺς παρούσια-

σθέντες ὑπὸ τοῦ προαγορεύσαντος δυσταγμούς. Ἡ βᾶσις αὐτοῦ ἦτον, ὅτι πιθανὸν νὰ ὑπῆρξεν ἀκυρότης εἰς τὴν χθесινὴν ψηφοφορίαν (καὶ ὅτι ὑπῆρξεν οὐδεὶς θέλει ἀρνηθῇ), πλὴν ἂν δεχθῶμεν ταύτην θέλουσι προσβληθῇ ὑπὸ ἀκυρότητος αἱ προγενέστεραι ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως. Ἀλλὰ τοῦτο θέλω ἀντικρούσει διὰ δικαστικοῦ παραδείγματος εἰς πάντα καταληπτοῦ. Πολλῶν ἀποφάσεων αἱ ἀκυρότητες καλύπτονται, ὅταν δὲν ἐκκαλῶνται ἐμπροθέσμως· εἰ δὲ ἀπόφασίς τις ἐγκαίρως ἐκκληθεῖσα ἀκυρωθῇ δὲν ἀκυροῦνται διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἄλλαι, τῶν ὁποίων ἡ ἀκυρότης ἐκαλύφθη· ἐκ τούτου βλέπετε προφανῶς, ὅτι κανεὶς φόβος δὲν ὑπάρχει, μήπως ἀκυροῦντες τὴν χθесινὴν ψηφοφορίαν, προσβάλετε τὰς προλαβούσας ἀποφάσεις, αἵτινες λαβοῦσαι κῦρος μένουσιν ἀμετάκλητοι. Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη τὰς ἀκυρότητας ὁποίου εἶδους εἶναι, καὶ πῶς δυνάμεθα νὰ τὰς διορθώσωμεν. Μέχρι τοῦδε δὲν προσέξαμεν εἰς τὰς ἀκυρότητας ταύτας οὔτε εἰς τὴν τήρησιν τοῦ κανονισμοῦ, ἴσως φερόμενοι ὑπὸ τῆς πρὸς τὸ γραφεῖον πίστεως· ἀλλ' αἱ προσωπικαὶ ἐγγυήσεις δὲν εἶναι ἱκαναὶ πάντοτε νὰ λύσωσι τοὺς δυσταγμούς, οἵτινες δύνανται ν' ἀναφυῶσι. Διὰ τοῦτο ἐκρίθησαν πάντοτε, ἐκτὸς τούτων καὶ αἱ πραγματικαὶ ἐγγυήσεις ἀναγκαῖαι· Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ τοῦ κανονισμοῦ· ἄλλως οὕτως ἤθελεν εἶσθαι περιττός. Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη, ἂν ἡ πραγματικὴ αὕτη ἐγγυήσις ἐτηρήθη. Καὶ πρῶτον μὲν δὲν ὑπῆρξεν ἡ τῶν ψηφολεκτῶν ἐγγυήσις, τὴν ὁποίαν ἀπαιτεῖ ὁ κανονισμός, μήτε ἡ ἀκυρότης αὕτη ἐκαλύφθη, διότι, οὔτε ὑπεγρᾶφη τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας παρὰ τοῦ γραφείου τῆς Συνελεύσεως, οὔτε ἐνστάσεις ἐγκαιροὶ ἐγένοντο. Δεύτερον δὲ δὲν ἐσημειώθησαν κατ' ὄνομα αἱ ψῆφοι, ὡς ἀπαιτεῖ ὁ κανονισμός, ἡ δὲ σημειώσεις τῆς ψηφοφορίας ἀφ' ἐνὸς μόνον τῶν γραμματέων ἐγένετο, ἐνῶ ὁ κανονισμός ἀπαιτεῖ πλείονας τοῦ ἐνός· ὁ δὲ νόμος δὲν περιορίσθη μόνον εἰς τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' ἀπήτησε καὶ τῶν ψήφων καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν ψηφοφορούντων τὴν σημείωσιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ταῦτα δὲν ἐτηρήθησαν, κάμνομεν τώρα ἐνστασιν, καὶ λέγομεν, ὅτι ἡ ἀκυρότης αὕτη εἶναι ῥιζικὴ· ἀντιλέγουσιν ὅμως, οὕτως ἐγένετο μέχρι τοῦδε ἅς γείνη καὶ σήμερον, καὶ ἐν ἄλλοις λέγουσιν, οὕτως ἅς γείνη καὶ τοῦ λοιποῦ. Ἀλλ' ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης ἐξάγεται ὅλως ἐναντίον συμπεράσμα, ὡς ἐκ τῆς δικαστικῆς τοῦλάχιστον πείρας. Διότι πᾶσα ἀδικία, πᾶν ἀμάρτημα ἐπαναλαμβανόμενον δὲν ἐλαφρόνει, ἀλλὰ βαρύνει αὐτό· οὕτως ὁ δεκάκις ἐπαναλαβὼν τὴν κλοπὴν ἡτοίμασε καθ' ἑαυτοῦ ἐπιβαρυντικὰς περιστάσεις. Θέλομεν καταργήσῃ τὸ ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ, εἰ δὲν, ἐπειδὴ χθές, καὶ προχθές

παρεβιάσθη, δεχθῶμεν καὶ σήμερον τὴν παραβίαν αὐτοῦ. Ὁ προαγορεύσας εἶπεν, ὅτι πρότασις εἶναι ἡ τοῦ πληρεξουσίου Μεσολογγίου, ἥτοι ἡ τῆς ἰσοψηφίτης, ἀλλὰ τὸ κατ' ἐμὲ δὲν ἔχει καμμίαν ὁριστικότητα. Ἐπ' αὐτῆς δὲ ἐγένετο τροπολογία, ἥτις καὶ αὕτη πρότασις εἶναι. Ἀμφότεραι αὗται ἐψηφοφορήθησαν ὁμοῦ καὶ ἡ Συνέλευσις εὗρεθῇ εἰς ἰσοψηφίαν. Ποίᾳ λοιπὸν τῶν δύο θέλει θεωρηθῇ ὡς ἀπορρίπτέα; Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν δύναται τις νὰ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τούτου, δῆλον, ὅτι εὕρισκόμεθα εἰς ἡν εἴμεθα θέσιν πρὶν ψηφοφορήσωμεν.

Ἄλλ' εἶπον, διατὶ νὰ καταφεύγωμεν εἰς ξένους κανονισμούς; εἰς τὸν ἡμέτερον ἂς ἀναδράμωμεν· ἀλλ' ὅσάκις εὕρσκεται τις εἰς δισταγμὸν πρέπει νὰ καταφεύγῃ εἰς τὰ ἐπικουρικά βοηθήματα· οὕτως ὁ δικαστὴς ἀπαντῶν δισταγμὸν, καὶ ἀμφιβολίαν εἰς τὸν ἐν ἰσχύϊ καθ' ἡμᾶς νόμον τοῦ Ἀρμενοπούλου, καταφεύγει εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, καὶ εἰς τὰ Βασιλικά. Διὸ νομίζω, ὅτι οὔτε οἱ προαγορεύσαντες ἔπταισαν ἀνατρέξαντες εἰς τοὺς ὑπομνηματισὰς τῶν πηγῶν τοῦ ἡμετέρου κανονισμοῦ. Ἀπέδειξα λοιπὸν ὅτι ὑπῆρξαν ἀκυρότητες, καὶ ἐπροβλήθησαν ἐνγκαίρως, διότι δὲν ἀρκεῖ μόνον τὸ νὰ ἀναγγεῖλῃ ὁ Πρόεδρος τὰ γενόμενα, ἐπειδὴ τὸ ἀποτέλεσμα τότε γίνεται ὁριστικόν, ὅταν ὑπογράφεται παρὰ τοῦ Προέδρου, τῶν Ἀνιπροέδρων καὶ τῶν Γραμματέων, ἄλλως πολλάκις καταστρέφεται τὸ ἀποτέλεσμα διὰ τὴν μὴ τήρησιν τῶν νομίμων τύπων· ἀλλ' ὑποθέτω, ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα διεξήχθη καθ' ὅλους τοὺς νομίμους τύπους, γεννᾶται δὲ ἀμφιβολία τις περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ ἀποτελέσματος, δὲν δύναται τάχα ἡ Συνέλευσις, κυρίαρχος οὔσα, καὶ τότε ἀκόμη νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ψηφοφορίαν; Τί τάχα, ἐὰν ἡ Συνέλευσις ᾔθελεν εὗρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀναιρέσῃ ἀπόφασιν, καταστρέφουσιν τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ἑλλάδος, ᾔθελε διστάσει εἰς τοῦτο; Σήμερον ὅμως δὲν πρόκειται περὶ ἀποφάσεως, ἀλλὰ περὶ ἀμφιβόλου ψηφοφορίας, ἐπομένως ἡ Συνέλευσις ἀδιστακτως πρέπει νὰ δεχθῇ τὴν ταύτης ἐπανάληψιν.

Μὴ βασιζόμενοι εἰς τὰ πραγματικά, παρετήρησεν ἄλλος, ἀναγκαζόμεθα νὰ περιφερόμεθα εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὸ Βέλγιον, καὶ εἰς δικαστικούς τύπους. Πάντας ἐγκωμιάζομεν τὸν κανονισμόν, καὶ δὲν θέλομεν νὰ τὸν τηρήσωμεν. Εἰπὸν τινες, ὅτι καὶ τὸ ἄρθρον τοῦ σχεδίου, καὶ ἡ πρότασις πρέπει νὰ πέσῃ, καὶ νὰ γείνῃ νέον σχέδιον· ἀλλὰ τοῦτο δὲν διαλαμβάνεται ἐν τῷ κανονισμῷ. Δὲν εἶναι καμμία ἀμφιβολία, ὅτι ἦτον ἰσοψηφία εἰς τὴν χθεσινήν ψηφοφορίαν, διότι τοῦτο ἐξήχθη ἐκ τῆς ἐπισήμου ση-

μειώσεως τοῦ Γραμματέως, ἐπιτηρουμένης παρὰ τοῦ Προέδρου. Ἡ δὲ τοῦ συντάκτου σημείωσις καθ' ἃ μὴ διαλαμβανομένη ἐν τῷ κανονισμῷ δὲν δύναται νὰ ληθῇ ὑπ' ὄψιν· τὸ δὲ 38 ἄρθρον λέγει, ὅτι ἐν τῇ τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ πρότασις ἀπορρίπτεται. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ἄρθρον τοῦ σχεδίου εἶναι τὸ κείμενον, πρότασις δὲ δὲν εἶναι ἄλλη, εἰμὴ ἡ τῆς ἰσοβιότητος, ἄρα αὕτη πρέπει ν' ἀπορρίφθῃ;

Ἐνταῦθα εἰς τῶν πληρεξουσίων ἐπρότεινε νὰ γείνη ψήφισμα, τοῦ νὰ μὴ δύνηται νὰ διορισθῇ κανεὶς ἐκ τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως Γερουσιαστῆς, διότι οὕτω θέλομεν προβῇ εὐκολώτερα εἰς τὰς ἐργασίας μας.

Καὶ ἂν ὑποτεθῇ, προσέθηκεν ἕτερος, ὅτι ἡ τῆς ἰσοβιότητος πρότασις κατὰ τὸν κανονισμὸν εἶναι ἀπορρίπτέα, πάλιν τοῦτο δὲν δύναται νὰ γείνη, διότι οὔτε τὸ κείμενον, οὔτε ἡ πρότασις, ἥτις παρεμπιπτόντως ἐγένετο ἐσυζητήθησαν, καὶ ἐψηφοφορήθησαν κατ' ἰδίαν· ὁμοῦ ἐψηφοφορήθησαν, ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατόν ἡ μία αὐτῶν νὰ γείνη παραδεκτή, καὶ ἡ ἄλλη ν' ἀπορρίφθῃ.

Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται, εἶπεν ἄλλος, περὶ ἀρχῶν, ἀλλὰ περὶ ζητήματος θετικοῦ νόμου, ἐπομένως ὁμιλεῖ μετὰ πεποιθήσεως χωρὶς νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν, μήπως φανῶσιν ὑποπτοὶ οἱ λόγοι τοῦ εἰς τὴν Συνέλευσιν. Δύο λόγοι ἐπαρουσιάσθησαν πρὸς ἀκύρωσιν τῆς ψηφοφορίας, ὧν ὁ μὲν ἀφορᾷ τοὺς τύπους, ὁ δὲ τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ νομίζει, ὅτι οὔτε διὰ τὸν ἕνα, οὔτε διὰ τὸν ἄλλον δύναται ν' ἀκυρωθῇ ἡ ψηφοφορία. Δὲν δύναται ν' ἀκυρωθῇ διὰ τὴν παράλειψιν τῶν τύπων, διότι ἡ Συνέλευσις διὰ τῆς συνηθείας, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν εἰς τὸν μέχρι τοῦδε εἶον τῆς, κατήργησεν αὐτοὺς, μὴ ποιήσασα χρῆσιν αὐτῶν. Ἄμα ἐτέθη τὸ ζήτημα, ἅμα ἐγένετο ψηφοφορία καὶ ἐκηρύχθη τὸ ἀποτέλεσμα, ἐπληροφορήθη ὅτι συνήθως ἡ συνέλευσις ἔκαμνε διὰ τὴν λύσιν τῶν ζητημάτων. Ἐπίσης δὲν δύναται ν' ἀκυρωθῇ καὶ διὰ τὴν περὶ τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος παράλειψιν. Κατὰ τὸν κανονισμὸν ἔπρεπε νὰ ψηφοφορηθῇ πρῶτον τὸ τῆς ἰσοβιότητος ζήτημα, καθ' ὃ νεώτερον, καὶ ἔπειτα τὸ τοῦ σχεδίου. Ὅθεν ἂν καὶ ἦτον ἠνωμένα τὰ δύο ὁμοῦ δὲν ἐψηφοφορήθη, εἰμὴ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ἐὰν ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ ψηφοφορία ἐπιδράζει ἀμφοτέρω τὰ ζητήματα, τότε ἀμφοτέρω πύπτουσιν ἕνεκα τῆς ἰσοψηφίας, τότε πρέπει ν' ἀνατεθῇ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν νὰ συντάξῃ, καὶ νὰ ὑποβάλλῃ νέον σχέδιον εἰς τὴν Συνέλευσιν ἐπὶ τούτου.

Ἄλλος δὲ διαιρέσας τὸ ζήτημα εἰς τυπικὸν καὶ οὐσιαστικὸν συμφωνεῖ, εἶπε, κατὰ τὸ πρῶτον μὲ τὸν πληρεξούσιον Καλαβρύτων. Ἐὰν γὰρ, ὅτε ἐγένετο ἡ ψηφοφορία ἤθελε ληφθῇ ὑπ' ὄψιν

τὸ περὶ ψηφολεκτῶν ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ, ἢ ἐάν τις ἤθελε κάμει παρατήρησιν ἐπὶ τούτου, τότε ἤθελεν ἔχει χώραν ἢ ἐνεκα παραλείψεως τῶν τύπων ἀκυρότης· ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐγένετο, ἐπομένως ἡ Συνέλευσις συνήνεσε σιωπηλῶς εἰς τὸ νὰ μὴ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν οἱ τύποι οὗτοι, τὴν δὲ συναίνεσιν τῆς κυριάρχου Συνελεύσεως δὲν δύναται κανεῖς νὰ προσβάλλῃ, διότι ἄλλως προσβάλλεται αὕτη ἡ Συνέλευσις, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν μέρος εἶναι πλημμέλειμα οὐσιώδης, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν ἀναφέρω τὸ ἄρθρον 17 τοῦ κανονισμοῦ· (ἀνεγνώσθη αὐτό).

Κατὰ τοῦτο γενομένης συζητήσεως ἐπὶ ἀντικειμένου γινός, πᾶς τις δύναται νὰ κάμῃ προτάσεις καὶ τροπολογίας, αἵτινες πάντοτε προηγοῦνται τῆς κυρίας συζητήσεως. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐνῶ ἔχομεν ὡς κείμενον καὶ θάσιν τῆς συζητήσεως τὸ ἄρθρον τοῦ σχεδίου, ἐφ' οὗ ἐδύναντο πολλαὶ τροπολογίαι νὰ γίνωσιν, ἐπαρουσιάσθῃ ἡ τῆς ἰσοβιότητος πρότασις. Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ Πρόεδρος νὰ ἐρωτήσῃ προηγουμένως τὴν Συνέλευσιν, ἐὰν δέχῃτε τὴν τῆς ἰσοβιότητος πρότασιν, ἢ ὄχι, διότι εἰς τὴν ἀποφατικὴν λύσιν αὐτῆς ἤθελον γείναι πάλιν ἐπὶ τοῦ σχεδίου νέαι τροπολογίαι καὶ νέα συζητήσις· ἀλλ' ὁμοῦ τεθέντων τῶν δύο ζητημάτων ἀγνοοῦμεν ποῖον τῶν δύο ἐγένετο παραδεκτὸν, καὶ ποῖον τῶν δύο ἀπερρίφθη. Ὅθεν διὰ τὸν οὐσιαστικὸν τοῦτον λόγον φρονεῖ, ὅτι ἡ ψηφοφορία εἶναι ἄκυρος. Κατὰ νομικὸν κανόνα ὅ,τι ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεώς του εἶναι ἄκυρον, ὅ,τι ἀντιβαίνει εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον δὲν δύναται πώποτε νὰ ἔχῃ ἰσχύν. Ἐπομένως ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐπειδὴ ἐναντίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀπέβη τι, εἴμεθα εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν εἰς ἣν εἴμεθα πρὶν γείνῃ ἡ ψηφοφορία, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ αὕτη. Δὲν συμφωνεῖ, ἐπρόσθεσε τῇ γνώμῃ τοῦ προλαλήσαντος, ὅτι πίπτουσιν ἀμφότερα τότε σχέδιον καὶ ἡ πρότασις.

Ἐτέρος δὲ παρετήρησεν, ὅτι δὲν δύναται ἡ Συνέλευσις διὰ τὴν χθесινὴν τῶν τύπων παραλείψιν νὰ κηρύξῃ ἄκυρον τὴν ψηφοφορίαν, διότι, ἂν κάμῃ τοῦτο διὰ τὴν χθесινὴν ψηφοφορίαν, τίποτε δὲν κωλύει αὐτὴν νὰ κάμῃ τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὰς ἄλλας τὰς προλαβούσας, διότι δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὡς εἰς τὰ δικαστήρια προθεσμία τις, ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ προτείνηται ἡ ἀκυρότης· ὡς δὲ πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν μέρος ὁ προλαλήσας καλῶς ἀνέπτυξεν, ὅτι ἡ Συνέλευσις μὴ λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὸ 36 ἄρθρον συνήνεσε σιωπηλῶς εἰς τὸ νὰ μὴ κληθῶσι ψηφολέκται ἐπὶ τῆς ψηφοφορίας· ἀλλ' ὁ αὐτὸς λόγος ἰσχύει καὶ διὰ τὴν μὴ τήρησιν τοῦ 17 ἁρθρου, διότι πώποτε δὲν ἐψηφοφορήθησαν

κεχωρισμένα, καὶ κατ' ἰδίαν τὰ ζητήματα· τὸ ἐπ' αὐτὸν φρονεῖ, ὅτι ἡ τῆς ἰσοβιότητος πρότασις ἀπερρίφθη κατὰ τὴν χθесινὴν ψηφοφορίαν. Διότι τὰ πλεῖστα τῶν ἄρθρων τοῦ σχεδίου ἐγένοντο παραδεκτὰ εἰς τὴν Συνέλευσιν ἄνευ ψηφοφορίας. Ἐπομένως καὶ τὸ προκείμενον ἄρθρον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἤθελε γείνει παραδεκτὸν, ἂν δὲν ἐπροτείνετο ἡ τῆς ἰσοβιότητος τροπολογία. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγένετο παρεμπιπτόντως αὕτη ἡ πρότασις, καὶ ἐπειδὴ συνήθως τὸ κείμενον τοῦ σχεδίου δὲν ψηφοφορεῖται, δῆλον ὅτι ἡ χθесινὴ ψηφοφορία δὲν ἀπέβλεπεν, εἰμὴ τὴν προτάσιν μόνον τῆς ἰσοβιότητος, ἀλλ' ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι ἀμφοτέραι ἦτο προτάσεις, τότε καὶ αἱ δύο πίπτουσι, τότε ἄλλο τι νέον, ἀλλ' ἔλαττον βεβαίως τῆς δεκαετίας σχέδιον, πρέπει νὰ συζητηθῇ.

Ἐνταῦθα ὁ Πρόεδρος κατ' αἰτησίν τινων πληρεξουσίων ἠρώτησε τὴν Συνέλευσιν, ἂν ἐφωτίσθῃ ἀρκούντως· αὕτη δὲ ἀπήντησε καταφατικῶς. Τότε ὁ Πρόεδρος ἐκήρυξεν, ὅτι Συνέλευσις παρεδέχθη τὴν παῦσιν τῆς συζήτησεως. Ὁ Ἀνακεφαλαιῶν δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συζήτησεως, εἶπε· τρεῖς γινώμαι ἐπαρουσιάσθησαν· α) ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς χθесινῆς ψηφοφορίας ἐδήλωσε τὴν ἀπόρριψιν τῆς ἰσοβιότητος, καθὸ προτάσεως ἐπὶ τοῦ κειμένου τοῦ σχεδίου· β) ὅτι τότε τῆς δεκαετίας, καὶ τὸ τῆς ἰσοβιότητος ἀπερρίφθησαν, καὶ πρέπει νὰ γίνῃ νέον σχέδιον, καὶ γ) ὅτι ἡ ψηφοφορία θεωρεῖται, ὡς μὴ γενομένη, καὶ πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ. Ἐπειτα δὲ συγχωρευθεῖσιν εἰς μίαν τῶν δύο τελευταίων γνωμῶν, ὁ Πρόεδρος εἶπεν, ὅτι αἱ τελευταίαι δύο γνωμαὶ συνεχυνεύθησαν εἰς μίαν, τοῦ νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ ψηφοφορία.

Γενομένου δὲ πολλοῦ λόγου ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ζητήματος, καὶ τῶν μὲν διατεινομένων νὰ ἐρωτηθῇ ἡ Συνέλευσις, ἂν ἡ χθесινὴ ψηφοφορία ᾖ ἰσχυρὰ, τῶν δὲ, ἂν πρέπη νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ ψηφοφορία, ἐγένετο παραδεκτὸν εἰς τὴν Συνέλευσιν τὸ τελευταῖον.

Τότε ὁ Πρόεδρος ἔθεσε τὸ ζήτημα, εἰπὼν, ἀερωτᾶται ἡ Συνέλευσις, νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ χθесινὴ ψηφοφορία, ναί, ἢ ὄχι; Ὁ Πολλῶν αἰτησαμένων διασαφήσεις περὶ τοῦ πρακτέου, ἂν ἡ Συνέλευσις παραδεχθῇ τὸ ναί, ἢ τὸ ὄχι, εἰς τῶν Γραμματέων διαταγῇ τοῦ Προέδρου ἐνέγνω ταῦτα. Ἀπὸ ὑποθέσει, ὅτι ἡ Συνέλευσις ἤθελεν ἀποφανθῇ καταφατικῶς θέλει γίνῃ ἐκ νέου δευτέρα ψηφοφορία περὶ τῆς οὐσίης τοῦ χθесינוῦ ζητήματος· ἐπὶ δὲ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ἤθελεν ἀπαντήσῃ ἀποφατικῶς, θέλει γίνῃ πάλιν νέα ψηφοφορία, ἂν ἀμφοτέραι αἱ ψηφοφορηθεῖσαι χθὲς προτάσεις ἀπερρίφθησαν, ἢ μία καὶ ποία τούτων.

Καλέσαντος μετὰ ταῦτα τοῦ Προέδρου κατ' ἄδειαν τῆς Συνελεύσεως δύο ψηφολέκτας, ἐγένετο ἡ ψηφοφορία δι' ὀνομαστικῆς

κλήσεις. Αντιπαρεβλήθησαν ακόλουθως αἱ σημειώσεις τῶν Γραμματέων, καὶ εὐρέθησαν σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλας· τὸ δὲ ζήτημα ἐλύθη καταφατικῶς διὰ ψήφων 111 πρὸς 96. Τότε ὁ Πρόεδρος ἐκήρυξεν, ὅτι ἡ Συνέλευσις παρεδέχθη τὸ νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ χθεσινὴ ψηφοφορία διὰ ψήφων 111 πρὸς 96, ὃ καὶ ἐκήρυξε μετὰ ταῦτα διαλελυμένην τὴν συνεδρίαν περὶ τὴν 5 ὥραν Μ. Μ.

Ὁ ἐκπληρῶν χρεὶν Προέδρου
Ἀντιπρόεδρος Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ
Α. ΜΕΤΑΞΑΣ.
Ι. ΚΩΛΕΤΤΗΣ.
Α. ΛΟΝΤΟΣ.

Οἱ Γραμματεῖς
Δρ. Ν. Δρόσου.
Κ. Θ. Κολοκοτρώνης.
Γ. Δοκός.

ΣΥΝΕΔΙΑΣΙΣ ΝΑ΄.

Τῆς 11 Φεβρουαρίου.

Σήμερον τὴν ἐνδεκάτην τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσίοστου τεσσαρακοστοῦ τετάρτου ἔτους ἡμέραν παρασκευὴν, συνελθόντων τῶν πληρεξουσίων ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ τῆς Ἑθνικῆς Συνελεύσεως περὶ τὴν 11 ὥραν π. μ. ἐγένετο ἡ ἐκφώνησις τοῦ ὀνομαστικοῦ κατὰ λόγον· εὐρεθέντων δὲ παρόντων διακοσίων δώδεκα καὶ ἀπόντων τριάκοντα ἑνὸς, ὁ Πρόεδρος ἐκήρυξεν ἀρξαμένην τὴν συνεδρίαν. Ἀνεγνώσθησαν ἀκόλουθως τὰ πρακτικὰ τῆς παρελθούσης συνεδριάσεως, τὰ ὅποια γενόμενα παραδεκτὰ εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὑπεγράφησαν παρὰ τοῦ Προέδρου, τῶν Ἀντιπροέδρων καὶ τῶν Γραμματέων.

Μετὰ ταῦτα ὁ Πρόεδρος ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὅτι κατὰ τὰ ἀποφασισθέντα εἰς τὴν προλαβοῦσαν συνεδρίαν θέλει προβῇ κατὰ πρῶτον ἡ Συνέλευσις εἰς τὴν ἐκ νέου ψηφοφορίαν ἐπὶ τῶν ζητημάτων, ἐὰν ὁ Γερουσιαστὴς διορίζεται ισόβιος, ἢ ἐπὶ δέκαετίαν μόνον. Παρατηρήσας δὲ, ὅτι κατὰ τὴν χθεσινὴν ἀπόφασιν τῆς Συνελεύσεως καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ κανονισμοῦ θέλει ψηφοφορηθῇ ἕκαστον τῶν δύο τούτων ζητημάτων χωριστὰ, ἔθεσε πρῶτον εἰς ψηφοφορίαν τὸ ἐξ ἡς ζήτημα α ὁ Γερουσιαστὴς διορίζεται ισόβιος; ναι, ἢ ὄχι. Διορισθέντων δὲ παρὰ τῆς Συν-